

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Euroskeptické a euronegativistické strany
v Evropském parlamentu - vývoj a komparace**

Marek Gajdušek

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**Euroskeptické a euronegativistické strany v
Evropském parlamentu - vývoj a komparace**

Marek Gajdušek

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Ladislav Cabada

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Poděkování

Na tomto místě bych velice rád v první řadě poděkoval Doc. PhDr. Ladislavu Cabadovi, který přispěl cennými radami, odbornými a kritickými připomímkami a časem věnovanému pečlivé četbě ke zdárnému dokončení diplomové práce.

Dále bych rád taktéž poděkoval mé rodině, která mi nejenom během psaní diplomové práce podporovala ale rovněž během celého studia. V neposlední řadě bych poděkoval jmenovitě Onřejovi Cholevovi, který mi byl velice nápomocný během akcí na projektu „kampáče“.

Obsah

1	Úvod.....	1
1.1	Cíle a metodologie práce	1
1.2	Struktura práce.....	4
1.3	Zdroje informací	4
2	Definice euroskeptismu	7
3	Euroskeptismus jako ideologie – ideová báze	12
3.1	Pravolevá osa – vymezení	13
3.2	Ideové báze euroskeptismu.....	15
3.2.1	Euroskepticismus jako taktika	16
3.2.2	Pravicová kritika EU.....	16
3.2.3	Levicová kritika EU	19
3.3	Porovnání levicové a pravicové kritiky EU.....	22
3.4	Euroskeptismus jako ideologie?	23
4	Stranický euroskeptismus - typologie euroskeptismu.....	25
4.1	Typy politických stran podle míry euroskepticismu	25
4.2	Typologie euroskeptismu	27
4.2.1	Typologie Kopeckého a Muddeho.....	28
4.2.2	Typologie Nicolo Contiho	30
4.2.3	Redefinovaná typologie Taggarta a Szczerbiaka.....	31
4.2.4	Typologie Søren Riishøje.....	32
4.3	Výběr typologie – obsah nebo míra?	33
5	Euroskeptismus v Evropském parlamentu – politické skupiny v EP	36
5.1	UEN, IND/DEM a EFD (EFD ²).....	37
5.2	Evropští konzervatisté a reformisté.....	40
5.3	Evropa národů a svobody	42
6	Analýza euroskeptismu v EP mezi lety 2004 - 2014	43

6.1	Šestý parlament 2004-2009	44
6.1.1	IND/DEM	44
6.1.2	UEN	46
6.2	Sedmý parlament 2009-2014.....	48
6.2.1	EFD.....	48
6.2.2	ECR.....	50
6.3	Osmý parlament 2014-2019	52
6.3.1	ECR.....	52
6.3.2	EFD ²	54
6.3.3	ENF	56
7	Komparace euroskeptických skupin v EP 2004 – 2015.....	59
8	Závěr	64
9	Zdroje.....	67
9.1	Seznam použité literatury	67
9.2	Internetové zdroje	70
10	Summary	73
11	Přehled použitý zkratk	74

1 Úvod

V historii civilizací či jednotlivých společenství se vždy přirozeně objevuje také kritika uvnitř společnosti. Můžeme říci, že skepse a kritika jsou nedílnou součástí současného chápání demokracie. Intenzita kritických a skeptických myšlenek se ovšem v momentech společenské krize zesiluje a pochopitelně tak i nalézá širokou podporu veřejnosti. V posledních letech byla Evropa svědkem dvou období, která bychom mohli označit přívlastkem krizová. Z pochopitelných důvodů tato období vyvolávají u obyvatel a politiků EU vnitřní pnutí a pochybnosti o obecné evropské myšlence (integraci). Mezi roky 2004 až 2014 si Evropa nejdříve prošla krizí ekonomickou, která se do Evropy převalila ze Spojených států. V rámci této krize Evropa čelila a částečně stále čelí ohrožení jednoty a soudržnosti, a to především v rámci tzv. Eurozóny, kdy se zejména jižní členské státy dostaly do dluhové krize, která vzhledem ke společné měně Eurozóny ohrožuje všechny ostatní členy. Od vypuknutí této ekonomické krize se otevřeně hovořilo nejenom v médiích, ale i mezi významnými politiky EU o zániku Eurozóny, jak ji známe stále i dnes. V současné době se zejména díky médiím hovoří napříč EU o tzv. uprchlické krizi, kdy nutno podotknout, že nikoliv celá EU, ale pouze některé z ekonomicky vyspělejších států se potýkají se zvýšeným zájmem uprchlíků či ekonomických migrantů z oblasti Blízkého východu, severní Afriky či Balkánu o udělení azylu. Euroskeptismus se v rámci těchto událostí projevuje svou skepsí vůči myšlenkám současné evropské integrace EU a zejména nevírou ve schopnost buď současného nastavení či jakéhokoliv nastavení EU jako celku vyřešit tuto situaci. Za jakési zrcadlo euroskeptismu v EU lze pokládat Evropský parlament (dále jen EP). Zde dochází k reflexi tohoto fenoménu v rámci volebního systému, kdy se jednotlivé národní strany formují v politické skupiny, které spolupracují dle společných idejí a cílů napříč EU.

Jedním z cílů této práce bude nejenom poukázat na příklady příčin výše zmíněného jakéhosi „jednorázového“ euroskeptismu, ale také podhalit hlubší ideovou bázi často zakořeněnou v samotné ideologii politických stran potažmo politických skupin v EP.

1.1 Cíle a metodologie práce

Diplomová práce se dělí na dvě části – deskriptivní a analytickou. V rámci deskriptivní části se budeme věnovat vymezení fenoménu euroskeptismu, typologii euroskeptismu a stručnému popisu vývoje euroskeptismu v EP od roku 1979 (tedy od vzniku EP). V rámci

analytické části aplikujeme vybranou typologii euroskeptismu na politické skupiny v EP a pokusíme se zodpovědět výzkumné otázky a předpokládané hypotézy.

Nutným počátkem diplomové práce je vytvoření pracovní definice a analyzování současných přístupů vztahujících se k fenoménu euroskeptismu. Definici budeme zejména akcentovat k jejím stranickým projevům na půdě Evropského parlamentu. K analýze a vymezení pojmu euroskeptismu budeme přistupovat s vědomím jisté problematičnosti. Ta spočívá zejména v tom, že seriózní vědecký výzkum euroskeptismu můžeme pozorovat v uvozovkách pouhých sedmnáct let (od výzkumu P. Taggarta z roku 1998), což v porovnání s jinými oblastmi výzkumu politologie není mnoho. Jistou nevyzrálou výzkumu tak lze pozorovat např. v nejednoznačnosti vymezení pojmu euroskeptismu. K větší jednoznačnosti tématu nepomáhá ani velké množství typologií, které reflektují množství stupňů a úrovní euroskeptismu (Kaniok 2012: 3-4). Proto budeme v této části reflektovat současné přístupy k pojmu a kriticky je analyzovat, abychom získali vhodný nástroj pro následující části diplomové práce. Budeme se snažit vyhnout zjednodušování euroskeptismu, jako jsme tomu byli svědky v počátcích výzkumu euroskeptismu.

Po vymezení pojmu přistoupíme k analýze ideové báze euroskeptismu. Zejména se zaměříme na levicové a pravicové pojetí euroskeptismu. V této souvislosti také stručně vymezíme koncept pravolevého politického spektra, který nám později poslouží v analytické části. V této části se budeme soustředit na uchopení základních myšlenek kritiky evropské myšlenky z pozic pravicové a levicové ideologie. Zároveň také představíme rozdílné pojetí kritiky evropské myšlenky z obou ideových táborů. Po ideové analýze se v této části zaměříme na zodpovězení otázky, zda lze o euroskeptismu hovořit jako o ideologii nebo se spíše jedná o jakýsi doplněk zavedených ideologií, které pouze reagují na podnět v podobě evropské integrace.

Po základním vymezení oblasti euroskeptismu představíme akademickou snahu o konceptualizaci fenoménu a zejména jeho typologizaci. Vývoj typologií a jejich reflexi představíme v následující části. Cílem této části je analyzovat vývoj typologií a kriticky zvolit nástroj pro analýzu druhů euroskeptismu na půdě EP. V začátcích akademické snahy o typologizaci jsme sledovali poměrně jednoduché rozlišení euroskeptismu do dvou typů, tzv. měkkého a tvrdého (Taggart 1998). U tohoto a několika dalších následujících rozlišení euroskeptismu jsme zejména svědky kritiky těchto prvních pokusů o typologizaci, kdy rozlišení na měkký a tvrdý euroskeptismus se jeví jako velké zjednodušení, které nereflektuje všechny

aspekty tohoto fenoménu a často pro svou širokou definici označuje některé aktéry neprávem za euroskeptické. Proto naší snahou bude nalézt typologii, která by nejlépe reflektovala projevy euroskeptismu na půdě EP. Vybraný nástroj pro analýzu by měl být schopný reflektovat většinu odlišných druhů euroskeptismu, a to i navzdory faktu, že se daný druh nenachází a nenacházel ve sledovaném období, tj. mezi roky 2004 až 2014, v EP.

V analytické části práce se zaměříme na projevy euroskeptismu v EP, kdy budeme komparovat výsledky třech eurovoleb perspektivou euroskeptismu. Ve sledovaných volbách (roky 2004, 2009 a 2014) budou předmětem výzkumu zformované euroskeptické skupiny. S výběrem těchto politických skupin v EP, které bychom potenciálně mohli označit za euroskeptické či euronegativistické, nám pomohou výzkumy prováděné např. Taggartem a Szczerbiakem. Budeme sledovat euroskeptické politické skupiny, které se takto samy označují, ale také politické skupiny, které touto nálepkou označovány bývají. Samotnou analýzu a komparaci budeme provádět pomocí typologie euroskeptismu, která nám umožní nezjednodušeně, přesto jasně a precizně označovat různé projevy a typy euroskeptismu v EP. V rámci komparace budeme navzájem porovnávat povolební zformované euroskeptické skupiny v EP. Komparaci typů euroskeptismu ve zkoumaném období budeme provádět perspektivou zvolené typologie. Porovnávat mezi obdobími budeme nejenom odlišné či shodné typy euroskeptických politických skupin, ale také dílčí úspěchy v podobě zisku europoslaneckých křesel. Jinak řečeno, následným bodem výzkumu bude sledování vývoje počtu poslaneckých křesel euroskeptických politických skupin. Poslední výzkumnou otázkou k zodpovězení bude vliv pozice politické strany v pravo-levém politickém spektru na větší sklon k přichylování se k euroskeptickým postojům. Zde se přikláníme k hypotéze, že čím více se politická skupina nachází na extrémní části jednoho pólu, tím více má tendenci k samotnému euroskeptismu.

V analytické části komparace nám tedy poslouží následující sada výzkumných otázek. Zaprvé zda se liší či shodují typy euroskeptických skupin v EP v jednotlivých obdobích či které typy v jednotlivých obdobích převládají. Zadruhé zmapujeme vývoj počtu poslanců u euroskepticky laděných skupin v EP. Zde se podrobněji zaměříme na otázku, v jaké části pravolevého politického spektra se nachází více euroskeptických poslanců v jednotlivých sledovaných obdobích. Dále se nám zde zcela legitimně nabízí taktéž otázka souvislosti pozice politické skupiny na pravolevém spektru a jejího potenciálně většího příklonu k euroskeptismu. Zaměříme se zde tedy na ověření hypotézy, že pokud se politická skupina nachází na jednom z extrémních pólů pravolevého spektra její příklon k euroskeptismu je velice pravděpodobný.

1.2 Struktura práce

Z hlediska formální struktury se diplomová práce dělí na několik kapitol. První kapitolu věnujeme vymezení samotného pojmu euroskeptismu. V kapitole ukážeme ideové základy euroskeptismu, jeho důvody a motivace. V této části především ukážeme, jak daný fenomén vnímá a popisuje politická věda.

V druhé kapitole se více přiblížíme stranickým projevům euroskeptismu a ukážeme rozdíly ve vnímání euroskeptismu levicovou částí spektra a pravicovou částí politického spektra. V této části se budeme věnovat ideologickým příčinám euroskeptismu u politických stran. V rámci kapitoly se zaměříme pouze na projevy euroskeptismu v klasickém pojetí politických stran na pravo-levém politickém spektru.

Vzhledem k tomu, že pro diplomovou práci je stěžejní komparace a analýza typů euroskeptických a negativistických politických skupin v EP, se v třetí kapitole zaměříme na konceptualizaci několika hlavních přístupů k typologizaci euroskeptismu. Představíme samotné typologie a zároveň se zaměříme na jejich kritiku.

Ve čtvrté kapitole nejdříve představíme stručnou historii vývoje euroskeptismu v EP od jeho vzniku (tj. 1979). Poté se v této části budeme věnovat zejména projevům euroskeptismu na půdě Evropského parlamentu. Naši pozornost budeme soustředit na volební období 2004 – 2009, 2009 – 2014 a situaci po eurovolbách 2014 až ke konci roku 2015. V kapitole se tak budeme zaměřovat na euroskeptické politické skupiny a podrobíme analýze programové prohlášení euroskeptických politických skupin.

V páté kapitole se budeme věnovat komparaci jednotlivých období mezi lety 2004 až 2015. Představíme jednotlivé typy euroskeptismu, které se ve sledovaném období objevily. Zároveň si v této kapitole položíme další výzkumnou otázku: zda má vliv pozice na pravo-levém spektru na politickou skupinu a její euroskeptické postoje. V patrnosti budeme mít i vývoj počtu poslaneckých křesel euroskeptických skupin.

1.3 Zdroje informací

Problematice euroskeptismu se věnuje poměrně mnoho autorů. V předchozím i v současném desetiletí jsme svědky zvyšujícího se zájmu akademiků o reflexi euroskeptismu a s tímto rostoucím zájemem se i zvyšuje počet prací euroskepsi věnovaných. Informační zdroje,

keré zde budeme využívat, lze rozdělit do dvou skupin. První skupinou budou především akademické a vědecké práce věnované teorii, typologii a ideové bázi euroskeptismu. Druhá skupina zdrojů bude významná pro analytickou část naší práce, kdy se budeme soustředit zejména na reflexi politických stran v EP. Tuto druhou skupinu zdrojů budou tvořit především programová a ideová prohlášení jednotlivých evropských politických skupin.

V první - deskriptivní části diplomové práce se zaměříme akademické studie, které se věnují vymezení, systematizaci a typologizaci fenoménu euroskeptismu. Zde budeme pracovat zejména s publikacemi od autorů Taggarta a Szczerbiaka, Kanioka, Contiho či Kopeckého a Muddeho. Dlouhodobě akademiky uznávanou dvojicí autorů, kteří se věnují euroskeptismu, je Paul Taggart a Aleks Szczerbiak. Tato dvojice autorů po představení jedné z prvních typologií v akademických kruzích čelila také akademické kritice za přílišnou inkluzivnost pojmu. Z tohoto důvodu se v naší práci zaměříme především na jejich redefinovaný pojem a typologii v článku *Contemporary Euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe*. Další pro nás klíčovou publikací je publikace dvojice autorů Petra Kopeckého a Case Muddeho, kteří kritizují zejména první verzi typologie od Taggarta a Szczerbiaka v článku *The Two Sides Of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe*. Jejich rozlišení zahrnuje více dimenzí euroskeptismu a spolu s dalšími autory nám pomůže ke kritické reflexi jednotlivých typologií. V neposlední řadě zde musíme zmínit Petra Kanioka, který patří v českém prostředí mezi přední výzkumníky v oblasti euroskeptismu. Z jeho publikační činnosti budeme reflektovat nejvíce dizertační práci *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskeptismu a jeho projevů*, která nám poskytuje poměrně komplexní přehled o problematice euroskeptismu. Samozřejmě budeme reflektovat i jeho novější publikační činnost, kde se nadále věnuje euroskeptismu. Pro korektní uchopení problematiky vymezení pojmu a funkčnosti typologií euroskeptismu budeme k jednotlivým systematizacím a typologiím přistupovat skrz kritické reflexe, které nalezneme především v sekundární literatuře. Zde opět zmíníme především výše jmenované autory, kteří se často navzájem mezi sebou uchopují konstruktivním kritikám a snaží tyto námitky posléze napravit.

Dále nám v analytické části poslouží jako nutné zdroje informací především volební výsledky, programová a ideová prohlášení či cíle evropských politických stran, které využijeme k analýze a závěrečné komparaci. V našich zdrojích se nebudeme omezovat pouze na programová prohlášení, ale zaměříme se také na různá skupinová stanoviska či prohlášená.

Dalším zdrojem pro analýzu budou sloužit různé stranické publikace vydané přímo evropskými stranami či pod jejich hlavičkou.

2 Definice euroskeptismu

Námi zkoumaný fenomén je pochopitelně nutné nejdříve si definovat, proto v následující kapitole si představíme několik definic euroskeptismu a zároveň se pokusíme vytvořit pracovní definici. Naším cíle pro tuto kapitolu je nalézt takové vymezení pojmu, které by nám umožnilo pevně fenomén euroskeptismu uchopit pro následnou analýzu tohoto fenoménu v EP. Představené definice podrobíme kritické reflexy, kdy poukážeme na limity a úskalí jednotlivých definic euroskeptismu.

Pro laika či běžnou veřejnost se může jevit euroskeptismus jako poměrně jasnou a vymezenou kategorii, která neskrývá žádná úskalí. Opak je ovšem pravdou. Samotný pojem je často definován velice vágně a zejména v začátcích akademického zkoumání se stával velice inkluzívním pojmem. To v praxi znamenalo, že se mohl skoro jakýkoliv projev nesouhlasu či odporu vůči EU nebo evropské integraci označit za euroskeptický. Brzy se toto „nálepkování“ dotklo i samotných národních politických stran a politických skupin v EP, které mohly lehce za jakýkoliv nesouhlas s evropskou myšlenkou být nálepkovány jako euroskeptické strany či skupiny. Ostatně i práce samotných médií či politiků vnesla do problematiky v užívání pojmu nejasnost. S poměrně trefným výrokem přišel samotný Tony Blair, když v rozhovoru pro Guardian z roku 2004 uvedl, že euroskeptismus je velkým businessem (Daddow 2006: 309-310). Tento výrok symbolizuje, že k euroskeptismu se váže změť různých zájmů, motivů a aktérů, kteří se například z pragmatických důvodů k euroskeptismu hlásí či naopak bývají médií či oponenty „nálepkování“ jako euroskeptici za účelem jejich zdiskreditování. V reakci na toto zcela logicky člověka napadne otázka vztahu populismus a euroskeptismu. Vztahům těchto dvou pojmů či strategií se budeme věnovat podrobněji v následující kapitole. Dalším významným rysem euroskeptismu, který nelze opomenout, je, že se primárně jedná o pojem s negativní konotací a není tak neutrálně hodnotový (Kaniok 2012: 8). Tento fakt nám pochopitelně pojem více specifikuje a vymezuje naši pozornost pouze na rovinu negativních postojů k EU, evropské myšlenky či evropské integraci.

S velice jasnou, nicméně až příliš zjednodušenou definicí přichází Harmsen. Ten k definici euroskeptismu říká, že se jedná o jev, který je kontrastem. Přesněji řečeno kontrastem k „Evropě“¹ samotné. Historicky je pojem spojen s britským vztahem k evropské integraci

¹ Slovem „Evropa“ zde máme na mysli evropskou myšlenku, evropskou integraci a EU. Tento zkratkový obrat se velice často objevuje u mnoha autorů.

v druhé polovině 80. let 20. st. Nicméně zformování podoby současného euroskeptismu můžeme pozorovat začátkem 90. let (Harmsen 2010: 334). Podobně jako Harmsen k vymezení pojmu přistupuje Leconte, který zmiňuje, že euroskeptismus by mohl být definován jako opozice vůči EU, kdy se aktéři procesu evropské integrace strachují o ztrátu národní suverenity (Leconte 2014: 85). Lze si povšimnout linie, kdy euroskeptismus se vztahuje k samotné EU. Má však euroskeptismus svou hodnotovou bázi odvozenou pouze od existence EU? Či odvozuje se euroskeptismus pouze od bránění národního státu? Odpovědět na první otázku nám pomůže Marianne Skinner, která ve svém článku (*Different Varieties of Euroscepticism? Conceptualizing and Explaining Euroscepticism in Western European Non-Member States*) hovoří o nečlenských státech, kteří svůj důvod ke skepsi k evropské myšlence neodvozují primárně od existence EU, ale poukazují na nevíru v samotnou evropskou myšlenku. Skinner dokonce uvádí, že samotné elity jsou často i nakloněny vstupu do EU, nicméně většina společnosti v případě Norska a Švýcarska vstup odmítla v referendech (Skinner 2012: 126). Při definování pojmu euroskeptismu se nám tak vynořují dva jasné rozměry. Prvním z nich je kritika či skepse k současné evropské integraci, kterou reprezentuje EU. Druhou linií kritické reflexe či skepse je postoj k samotné obecné myšlence evropské integrace. Zastánci této linie se domnívají, že samotná evropská myšlenka (integrace), byť i ve své nejobecnější rovině, není možná.

Nejdříve se podíváme na první rozměr, který se týká současné evropské integrace v podobě EU. Definice pojmu se zde zaměřuje na zaujímání negativních postojů zejména u následujících témat: síla evropských institucí a jejich nedostatečná transparentnost; evropský super-stát, který má daleko k svým občanům; EU a podpora tzv. nepopulární politiky; ohrožení suverenity národních států; evropské požadavky nejsou aplikovatelné pro situaci rozvíjejících ekonomik ze střední a východní Evropy. Paulo Dobrescu se podrobněji tomuto rozměru věnuje ve svém článku *Historical Patterns of Euroscepticism*. Zde uvádí čtyři hlavní faktory, které ovlivnily vývoj euroskeptismu. Zaprvé hovoří o tom, že v 80. letech minulého století doprovázel evropskou integraci fenomén tzv. permissivního konsenzu.² Tento jev pravděpodobně z pozice občana doprovázelo také špatné informování a nezájem. Ve zkratce lze konstatovat, že veřejnost dala politickým elitám volnou ruku v oblasti integrace a

² Jedná se o základně pozitivní orientaci politického spektra veřejnosti k podpoře evropské integraci. (Handl 2011: 29)

důvěřovala pozitivně nastolené atmosféře³. K tomuto Dobrescu dodává, že od začátku 90. let tento permissivní konsenzus konstantě klesá. V praxi to znamená, že „opadá“ jakási apatie evropské veřejnosti, která nalézala pozitivní cíl v evropské unifikaci. Vytváří se zde pak pochopitelně prostor pro euroskeptismus. Druhý vliv vidí ve vzniku samotné možnosti občanů vyjádřit své pocity v referendu a ukázat svůj souhlas či naopak nesouhlas-skepsi. Tento argument podporuje Dobrescu příklady: zaprvé odmítnutí v referendu Evropskou ústavu a druhým příkladem je odmítnutí v roce 2008 Lisabonskou smlouvu Iry. Jako třetí faktor Dobrescu vidí rozšiřování EU a krizi evropského politického projektu, která musela vést k novým politickým vizím a projednání evropských problémů. Poslední tj. čtvrtý faktor ovlivňující vývoj euroskeptismu se ukazuje v ekonomických a finančních problémech. Především tento faktor můžeme sledovat u finančních problémů eurozóny, které pochopitelně sebou nesou i své důsledky na evropskou integraci a fundamentální základy EU (Dobrescu 2012: 82).

Ve výše zmíněných bodech jistě nalezneme většinu v současnosti zažitých zkušeností s evropskou integrací, které pochopitelně vyvolávají skepsi u občanů EU. Nicméně u vymezení oblasti, kde lze hovořit o euroskeptismu, je nutné přistupovat s jistou rezervovaností a především s vědomím, že nehovoříme o konečném stavu. K tomuto závěru dochází nejenom Kaniok (Kaniok 2006: 16), ale také samotný Dobrescu (Dobrescu 2012: 84). To znamená, že pochopitelně jsou zmiňovaná témata oblastí působnosti a zájmu euroskeptismu, avšak jak Kaniok připomíná, nelze takto s pojmem počítat jako s neměnnou konstantou (Kaniok 2006: 16). Ostatně v současné době (rok 2015-16) jsme svědky vynořování se pravděpodobně další úrovně, která má zcela jistě potenciál stát a stává se objektem euroskeptiku; tím je „uprchlická krize“⁴. Jistě můžeme diskutovat, zda je tato krize pouze na úrovni bránění národní suverenity či zda je to spíše krize společné zahraniční nebo bezpečnostní politiky. Nepochybně ale můžeme hovořit o subjektu zájmu současných debat v rámci euroskeptismu. Nicméně je tato situace jasným důkazem o neuzavřeném procesu vývoje samotných úrovní pojmu euroskeptismu a jeho složitém hodnotovém uchopení.

³ Ostatně podobný jev můžeme sledovat v podobě tzv. Východního rozšíření EU, kdy političtí představitelé postkomunistických států střední a východní Evropy více méně spojili otázku vstupu do EU s tzv. „návratem do Evropy“. Vstup těchto zemí do EU byl tedy symbolem tohoto návratu do Evropy po sovětském období.

⁴ Máme zde na mysli období od jara 2015, kdy se rapidně zvýšil počet uprchlíků převážně z oblasti Sýrie, kteří prchali před občanskou válkou v Sýrii do Evropy. Tento moment vyvolal v EU a u jejích členů řadu otázek a stal se předmětem časté kritiky EU.

Druhým rozměrem při definování euroskeptismu je skepse a kritika k základům myšlenky evropské integrace. V opozici k této myšlence nejsou jen často ultrapravicové národní politické strany ale také samotné státy. Příklady těchto států můžeme pochopitelně najít mezi nečlenskými státy EU v Evropě. Nejsou to ovšem státy, které obecně považuje v Evropě za ne moc vyspělé jako Makedonie, Albánie atd. Naopak jsou to nečlenské státy, které zcela nepochybně splňují podmínky vstupu do EU, ale ze zřejmých důvodů se členy stát nechťejí. Skinner ve své práci popisuje euroskeptismu na Islandu, v Norsku a ve Švýcarsku. Důvody skepse (euroskepse) těchto států nalezneme zejména v oblastech ekonomických, politických, v postmateriálních hodnotách, kulturních, zemědělský či sociálních (Skinner 2013: 122).

Jiné přístupy k definici pojmu popisuje Kaniok, kdy pojem definuje pomocí negativního a pozitivního vymezení. Zatímco pomocí negativního vymezení euroskeptismus, jak už název napovídá, Kaniok popisuje výčet postojů, které za euroskeptismus označit nelze. Oproti tomu pozitivní vymezení by se mělo snažit o opravdu pevné konzistentní a neměnné postihnutí pojmu. Samotný Kaniok k tomuto pokusu vymezení pojmu přistupuje s jistou pochybností, kterou velice příkladně demonstruje v samotném názvu podkapitoly „Pozitivní vymezení: vágnost pojmu“ (Kaniok 2006: 16-17).

Kaniok se ve svém negativním vymezení odkazuje na Taggartovu a Szczerbiakovu definici, které se opírá ve vymezení o čtyři postoje, jež se často považují za euroskeptické, ale ve skutečnosti nejsou. Prvním takto nepravě označeným euroskeptickým postojem je kritika EU za její neschopnost obhájit nebo prosadit zájmy národního státu. Pochopitelně nemůžeme po EU vyžadovat, aby takto jedna, jestliže EU mám reprezentovat zájmy EU jako celku. Druhý postojem je kritika některé partikulární společné politiky EU. Zde můžeme daného kritika velice těžko označit za euroskeptika, jestliže kritizuje jen jednu z mnoha politik. Zde ovšem existují výjimky, na které poukazují Taggart s Szczerbiakem. Za takovouto výjimku můžeme pokládat kritiku klíčového prvku integrace. Příkladem klíčového prvku pro EU byl např. projekt EMU (Evropská měnová unie) či postoj k tzv. evropské ústavě. Třetím falešně označeným postojem je odpor vůči rozšíření EU. Zde Kaniok zdůrazňuje, že se jedná o postoj, jenž je především vnitropoliticky motivován a uvádí příklad odporu rakouské strany Svobodných. Ta se bránila rozšíření EU nikoliv z důvodu odporu vůči geografické expanzi, ale motivací byla obrana národního pracovního trhu. Jedná se zde o motiv nacionalismu a nikoliv euroskeptismu. Posledním tedy čtvrtým postojem je kritika EU za její nedostatečnou snahu o integraci či za její demokratický deficit (Kaniok 2006: 16-17). V rovině pozitivního vymezení je Kaniok velice skeptický a uvádí, že je to takřka nemožné. Můžeme si v historii povšimnout např. projevu

Margaret Thatcherové z Brugg v roce 1988, který bývá akademiky považován za první celistvý a sofistikovaný projev euroskeptismu, ale jestli ho budeme porovnávat například s postoji Václava Klause nebo s Manifestem českého eurorealismu, tak můžeme položit otázku, zda lze vytvořit zastřešující definici pro takto široké názorové pole (Kaniok 2006: 18).

Všechny zde představené definice euroskeptismu vykazují z výše uvedených důvodů nějaké limity. Jak se zdá, tak pozitivně vymezit pojem lze jen těžko, jestliže se jedná o částečně vágní a široký pojem, který se ukazuje jako nedokončený proces v jeho významu. Jak jsme si ukázali, většina autorů se soustředí zejména na euroskeptismus uvnitř EU a opomíjí euroskeptismus nečlenských států a to zejména z tzv. západní vyspělé Evropy. Euroskeptismus těchto zemí často souvisí se skepsí samotné evropské myšlenky. Nicméně i přes tento nedostatek definice od Kanioka a dvojice Taggarta s Szczerbiakem mají tyto definice pro naši práci větší platnost. Důvodem je zaměření diplomové práce, která se primárně soustředí na procesy uvnitř EU tj. zejména v EP. Proto se dále budeme zaměřovat na aspekt euroskeptismu uvnitř EU. Zároveň budeme spíše upřednostňovat negativní vymezení pojmu, který nám na rozdíl o toho pozitivního nabízí trochu jistější prostor pro operacionalizaci s pojmem.

3 Euroskeptismus jako ideologie – ideová báze

V této kapitole představíme ideové příčiny euroskeptismu politických stran. Dále zaměříme naši pozornost na základní otázku: zda lze pokládat euroskeptismus za ideologii? V návaznosti na tuto otázku je nutné vymezit chápání pojmu ideologie pro naši práci. Dále také představíme koncept dělení politického spektra na pravici a levici a položíme si otázku, zde tento ideál typ je vhodný a funkční pro naši práci.

Nejdříve bychom ale měli definovat, jakým způsobem budeme v následujících odstavcích s pojmem ideologie pracovat. Dle Pavla Šaradína je definování pojmu ideologie problematickým úkolem. Získat jednu platnou definici je takřka nemožné, a tak nám nezbývá než se rozhodnout pro jednu z nabízených definic. Šaradín se ve své knize *Historické proměny pojmu ideologie* uchyluje k závěru, že pojem ideologie lze vnímat a hodnotit jako třemi způsoby: negativně, pozitivně a neutrálně. Negativní hodnocení pojmu je typické např. pro Marxe, který tím označuje „nepravost“ neboli zkreslování reality. S pozitivním viděním pojmu se setkáme tam, kde daný názor (ideologie) se snaží o nějakou nápravu a slouží určité skupině především politicky. Třetím způsobem, jak pojem lze vidět je hodnotově nezatižený (Šaradín 2001: 56). Neutrální pojetí vnímá ideologie tak, že, „...se skládají ze souboru vzájemně propojených a víceméně koherentních idejí“ (Šaradín 2001: 56). Tyto ideje musí také splňovat podmínku funkčnosti, jelikož jsou propojené s politickou praxí. Dále v neutrální pojetí ideologie můžeme spatřovat dvě základní složky – dynamičnost a staticčnost. Šaradín tyto složky popisuje: „...v prvním případě upozorňuje na vliv idejí ve směru podněcování a ovlivňování politické činnosti“ (Šaradín 2001: 56) a v druhém případě se jedná staticčnost, která: „...jakožto soubor idejí představuje určitý systém, který reprezentuje názory buď jednotlivce, skupiny občanů, třídy či jiných sociálních společenství“ (Šaradín 2001: 56). Neutrální vidění pojmu se jeví jako vhodný nástroj pro naši práci, jelikož zde nehodláme hodnotit (jak negativně tak pozitivně) samotné ideje a ideovou bázi euroskeptismu, ale naším cíle bude odznačení příčin a ideových základů euroskeptismu.

Přesto je složité přesněji a konsenzuálně definovat tento pojem. Složitost této snahy vystihuje Šaradín přehledem definic ideologie Terryho Eagletona. Ten představuje přehled nejběžnějších definic ideologie: „

1. Proces produkce významů, znaků a hodnot v sociálním životě.

2. Jádru idejí, charakterizující určitou sociální skupinu nebo třídu.
3. Ideje, jež nám pomáhají legitimizovat dominantní politickou moc.
4. Falešné ideje, které nám pomáhají legitimizovat dominantní politickou moc.
5. Systematicky deformovanou komunikaci.
6. Cosi, co nabízí místo subjektu.
7. Formy myšlení motivované sociálními zájmy.
8. Myšlení identity.
9. Sociálně potřebné iluze.
10. Konjunktura diskursu a moci.
11. Prostředí, v němž vědomí sociální aktéři dávají smysl svému světu.
12. Akčně orientovaný soubor věř.
13. Konfúze lingvistické a jevové reality.
14. Sémiotická uzavření.
15. Nepostradatelné prostředí, v němž jedinci přežívají vztahy k sociální struktuře.
16. Proces, ve kterém je sociální život přeměněn v přirozenou realitu.“

Zdroj: (Eagleton 1996: In dle Šaradín 2007: 54)

Z těchto definic nás nejvíce zajímají právě ty, které mají neutrální charakter. Takto můžeme hodnotit body č. 1, 2, 7 či 8. Pojem ideologie si tak můžeme představit jako nějaký ucelený „světonázor“, který nabízí určitou cestu. Je to soubor hodnot, kterými si jedinec či politická strana řídí a slouží jim jako návod pro zachování se v určitých otázkách.

3.1 Pravolevá osa – vymezení

Než přistoupíme k samotnému zmapování ideové bázi euroskeptismu vymezíme si ideologické pozice ze kterých lze na základě nějaké ideologie kritizovat EU či evropskou

myšlenku. V následující podkapitole představíme tradiční vnímání dělení politických stran na levicové a pravicové. K tomuto konceptu přistoupíme kriticky a analyzujeme, zda tento ideál typ je použitelný pro naše účely.

Pojmy levice a pravice historicky pochází z období Velké francouzské revoluce, kdy v roce 1789 při prvním setkání Generálních stavů seděla aristokracie věrná králi po jeho pravici a radikálové se zástupci třetího stavu naopak po jeho levici. Pravice představovala směr *Ancien régime*, kdy se dožadovali obnovy monarchie stavěnou na aristokracii a církvi. Naopak levice reprezentovala střední třídu, jež chtěla onu monarchii nahradit republikou, odstranit privilegované práva církve a aristokracie a zrovnoprávnit třetí stav (tj. neprivilegovaný stav – poddaní, měšťané či sedláci) (Charvát 2007: 14).

Pro naši práci se ovšem posune ve vnímání pravice a levice blíže současnosti. V průběhu 20. století se pojetí levice a pravice ustálil. Levice je reprezentována socialismem a pravice konzervatismem a liberalismem (či liberálním konzervatismem). Pro lepší rozlišení mezi oběma pojmy se pojďme blíže podívat na několik témat, které u nich zastávají. V ekonomických otázkách levice zastává státní intervenci do ekonomiky a redistribuci bohatství ve prospěch chudších. Oproti tomu pravice přesněji liberální pravice klade důraz na princip *laissez-faire* (nezasahování státu do ekonomiky). V otázce rovnosti lidí má levice jasný postoj k rovnosti všech lidí, naopak pravice a zejména konzervativní pravice zastává postoj akceptování nerovnosti ve smyslu různosti lidí. Levice obecně preferuje silnější či širší působnost státu a oproti tomu práce je pro stát slabší. V otázce EU Charvát uvádí, že k její podpoře se levice spíše staví pozitivně, jelikož se jedná o internacionální projekt, což je typický znak levice. Pravice má naopak předpoklad k negativnějšímu postoji k EU, jelikož pravicovým znakem je nacionalismus, který se v jistém smyslu s EU dohromady vylučuje. Dále pravice upřednostňuje individualismus a levice kolektivismus (Charvát 2007: 15-16).

Můžeme tedy pokládat dělení pravice – levice za vhodný a funkční ideál typ? Zde je nutné neopomenout několik kritických poznámek. Tou pravděpodobně nejdůležitější je, že toto vidění politického spektra rozděleného na pravici a levici zcela jistě přesně nereflektuje současný stav většiny států či stav v námi zkoumaném Evropském parlamentu. Např. v otázce extrémních pólů na linii pravice – levice, kterými jsou u levice komunismus a u pravice nacismus či fašismus, můžeme mezi těmito póly sledovat paralely. Proto se hovoří o zakřivení přímky do podkovy, kdy extrémní póly se přitahují. Navíc tradiční dělení pravice – levice se lehce rozpadá pod tlakem nově se objevujících fenoménů, jako jsou např. tzv. „zelené“ strany,

kteří spojují levicovou tematiku ochrany přírody s liberálními postoji k individuální svobodě (Charvát 2007: 16). Další výtku můžeme sledovat při pomyslném pohybu od středu více doprava či doleva, kdy dochází k prohlubování politických směrů. Jestliže se na levé ose posuneme více doleva, dostaneme se od socialismu ke komunismu, který je jeho extrémem. V momentě, kdy stejnou logiku aplikujeme na pravicovou osu, zjistíme, že logika prohlubování myšlenek nefunguje. Konzervatismus je blíže středu a za jeho extrémní formu můžeme pokládat fašismus. Ovšem logika vztahu u liberalismu a fašismu již nefunguje, jelikož fašismus není prohloubenou myšlenkou liberalismu. Podobných výtek bychom mohli nalézt více. Pro přesnější vystižení se zdá být více vhodný trojúhelníkový model s vrcholy socialismus - konzervatismus – liberalismus (Charvát 2007: 16-17).

Na druhou stranu je nutné si také uvědomit, že jakékoliv grafické vyjádření je nevyhnutelným zjednodušením, které se nevyvaruje různých výtek. Pochopitelně je žádoucí tyto výtky reflektovat, ale všechny grafické modely musíme pokládat za pouze ideál typy, které nejsou dokonalé a pravděpodobně nikdy nebudou. Výše zmíněné výtky k dělení pravice – levice jsou velice věcné a opodstatněné. Pro analýzu v naší práci ovšem zvolíme toto klasické rozlišení pravice – levice navzdory zmíněným výtkám. Domníváme se, že tento model přes své zjevné mezery je stále funkčním ideál typem. Dalším důvodem pro upřednostnění tohoto klasického dělení je vědomí, že náš výzkum se orientuje na Evropský parlament, který poslance sdružuje v tzv. eurostranách. EP je více konzervativním tělesem a není tolik ideologicky pružný a dynamický jako národní úroveň. To nás vede k přesvědčení, že dělení na pravici a levici, zde může stále být funkční.

3.2 Ideové báze euroskepticismu

Zdroje euroskepticismu můžeme rozdělit na filozofickou a ekonomickou kritiku a kritiky vycházející z levicových či pravicových myšlenek. Je velice zajímavé, že euroskepticismus se objevuje při dělení levice – pravice na obou stranách spektra. Příčiny tohoto stavu popíšeme v následujících podkapitolách, kdy se budeme věnovat zvláště pravicové a zvláště levicové kritice. K závěru, který hovoří o tom, že euroskepticismus se nachází na obou pólech pravice – levice, dochází ve svém výzkumu dvojice autorů van Elsas a van der Brug. Ti se ve svém článku *The changing relationship between left-right ideology a euroskepticism, 1970-2010* zabývají vztahem euroskepticismu s pravicovou nebo levicovou ideologií. Podobně hodnotí ideovou bázi euroskepticismu i Taggart s Szczerbiakem (Taggart a Szczerbiak 2004) či Kaniok (Kaniok 2006), který ovšem tuto dvojici (levice – pravice) doplňuje ještě o rozměr, jenž euroskepticismu

nepřiznává žádné hodnoty. Tento rozměr vysvětluje příčiny euroskeptismu jako nástroj opozice. Kaniok dále uvádí, že se jedná o projev extrémistických a populistických stran, které se nejen skrz euroskeptické názory vymezují vůči všemu, co se váže s odmítaným politickým systémem (Kaniok 2006: 20).

3.2.1 Euroskepticismus jako taktika

V momentě, kdy se euroskepticismus používá pouze jako nástroj pro získání více hlasů či je nástrojem vyplývajícím z kontextu pozice strany na ose vláda – opozice, takto používaná rétorika z euroskeptismu dělá ideově prázdnou kategorii. Kaniok reflektuje tuto dimenzi euroskeptismu s tím, že se k takovému „druhu“ euroskeptismu se vážou určité vlastnosti a kontext. Zaprvé euroskepse je pouze dílem pragmatismu a nevychází ideové báze. Skepse není tedy ideovou volbou ale pouze strategickým nástrojem (Kaniok 2006: 35)

Druhá dimenze používání euroskeptismu jako nástroje se ukazuje na vztahu vláda – opozice. Zde je proevropská politika je záležitostí vládní politiky a od opozice se spíše očekává, že bude kritická a zastávat opoziční názor. Z tohoto vyplývá, že pro opozici je často z pragmatických důvodů používán euroskeptismu jako nástroj k plnění očekávání a jakési „politické role“ (Kaniok 2006: 36)

Kaniok také zmiňuje rozdělení politických stran, kdy pro pojetí euroskeptismu hrají roli zaprvé dlouhodobé cíle (stranická ideologie), střednědobé cíle (zda voličské preference bude strana formovat či naopak) a poslední je právě zde zmíněný vztah vláda – opozice. Pro reflexi euroskeptismu jako taktiky jsou klíčová především poslední dvě vnímání. Při střednědobém cílení je pro politické strany použit euroskepticismus jako nástroj v momentě, kdy voliči preferují antievropské názory a strana užije nástroje euroskeptismu k získání hlasů. Strana není nositelem ideje a přizpůsobuje se voličům. V případě „opozičních“ euroskeptiků vidíme, že právě rozvinutí euroskepse u politických stran často dochází v momentě, kdy jsou v opozici. V momentě, kdy se strana stane vládní, se často děje, že strana z lehkých euroskeptických postojů přejde pomalu k eurooptimistickým postojům (Kaniok 2006: 35).

3.2.2 Pravicová kritika EU

Než přistoupíme k zodpovězení našich otázek, zaměříme se nejdříve na důvody a ideové kořeny, které vedou k euroskeptismu u pravice. Obecně lze konstatovat, že pravice podporuje ambice EU v ekonomické rovině. Ovšem v socio-kulturní sféře se už EU tolik netěší podpoře a samotná pravice je zde skeptická vůči ztrátám národní suverenity, národních hodnot, tradic či

identity (van Elsas a van der Brug 2015: 199). Můžeme zde tedy pozorovat napětí mezi národní a mezinárodní úrovní. Pravicová kritika evropské myšlenky často operuje s obavou či ochranou tradičních hodnot a není tak divu, že k tomuto směru má velice blízko konzervatismus (Kaniok 2006: 20). Kaniok dále zmiňuje kritiku EU v otázce její legitimacy (Kaniok 2006: 20-21). Evropská unie se potýká s nedostatkem legitimacy, jelikož od začátku je chápána a je projektem politických elit. Současné fungování EU je založené na demokratickém deficitu, kdy národně volení političtí představitelé jsou delegováni do struktur EU. To znamená, že na začátku jsou sice reprezentanti voleni na národní úrovni, ale na evropské úrovni jsou už pouze delegovanými zástupci a rozhodují jako nezvolení a nikomu neodpovědní. Příčiny či historický kontext tohoto stavu více osvětluje ve své knize Launghland *Znečistěný pramen*, kde popisuje, že od samého počátku nejsou evropské instituce demokratické a tento stav trvá do dnes. Přenechání rozhodování do rukou nevolených institucím mělo usnadnit celý exekutivní proces. Další ukázkou demokratického deficitu je absence rozlišení mezi exekutivní a legislativní mocí, které je v tradiční demokracii oddělená a exekutivní moc je zodpovědná legislativní moci. V případě EU můžeme sledovat směšování exekutivy s legislativou. Ukázkou tohoto, jak se z exekutivních zástupců stávají legislativci, vidíme v Radě ministrů, kdy členové rady jako zástupci exekutivy národních vlád se „mávnutím proutku“ stávají legislativci. Demokratický deficit je o to více umocněn, jelikož členové rady nejsou nikomu odpovědní a nečekají je žádné „zbytečné“ otázky z parlamentu. Celý dirigistický ráz podtrhuje fakt, že osmdesát procent legislativy už připravují evropští úředníci. Z tohoto jasně vyplývá, že ačkoliv Rada vykonává nejvyšší legislativní moc, tak de facto nejmocnější institucí je Komise, která se skládá z kariérních a nevolených úředníků. (Launghland 2001: 166-168).

Další bod pravicové kritiky vychází de facto ze samotného nastavení liberální demokracie, která má svůj původ legitimacy v nastavení státní a politické moci, smyslu politiky, koncepcie státu atd. Liberálně demokratické státy odvozují svou legitimitu od vůle lidu. EU se zdá být protipólem této myšlenky, jelikož zdrojem politické moci jsou odborníci a experti. Současná federalizující Evropská unie s požadavkem supraracionalisty se tak neslučuje s nastavením národních liberálně-demokratických států (Kaniok 2006: 20-23). Dle Bednáře EU chybí věrohodný filozoficko-politický a kulturní základ ve srovnání s tradiční moderní demokracií. Naopak EU se zakládá na povrchní ideologické směsici federalizujícího dirigismu a na materialistické víře v evropskou myšlenku, která dokáže v Evropě udržet mír a předejít válečné katastrofě (Bednár 2003: 123-124).

Tabulka č. 1: Kontrasty mezi „svobodným“ a „dirigistickým“ (evropským) myšlením

Linie	Svobodné myšlení	Dirigistické myšlení (evropské)
Role státu	Pasivní	Aktivní
Význam konflikt	Ano	Ne
Politická jednotka	Národní stát	Mezinárodní organizace
Zdroj legitimacy	Lid	Odbornost

Zdroj: (Kaniok 2006: 22)

Celkové srovnání dvou odlišných způsobů myšlení můžeme vidět v následující Kaniokově tabulce č. 1, kde svobodné myšlení reprezentuje liberálně-demokratický stát a dirigistické myšlení EU. Kaniok předpokládá a zjednodušuje vztah k EU z pozice pravicové kritiky na spor mezi „svobodným“ a dirigistickým myšlením (Kaniok 2006 :22). Logika tohoto výroku předpokládá, že samotné státy se chovají dle tohoto vzoru. V obecné rovině lze s tímto předpokladem souhlasit, ale musíme si zároveň být vědomi, že např. pasivní role státu je velice kontroverzní tvrzení. V jistých momentech je to právě stát, který intervenuje ať už v oblasti ekonomiky státu (ovlivňování kurzu měny) nebo v oblasti společenského života jedinců (odebrání péče o dítě). Tvrdit, že role národního státu je pasivní, je viděno možná skrz ideál liberální demokracie, avšak i tento výrok by mohl být zpochybňován, když si představíme, jak široké penzum názorů lze zastávat z pozice liberalismu. Význam konfliktu se u národního státu předpokládá a je jedním ze základních demokratických principů. V rovině evropského myšlení se zdá, že konflikt je nežádoucí. Ostatně obecně lze říci, že jakákoliv kritika evropské myšlenky bývá přijímána velice negativně. O nedostacích evropského myšlení v otázce legitimacy v perspektivě tradičních demokracií jsme již hovořili výše. Legitimita je v EU odvozována skrz odbornost a pochopitelně lze toto jednání označit za dirigistické.

Hlavní ideové základy pravicové kritiky EU, které jsme výše popsali lze shrnout do následujících bodů:

- Demokratický deficit EU a s ním spojený problém legitimacy
- Neslučitelnost myšlenek a základů liberální demokracie s federalizací EU (odlišné chápání státu, získávání legitimacy,

- Rozpor mezi mezinárodní a národní rovinou (zejména v socio-kulturních otázkách), kdy kritika směřuje k ohrožení národních socio-kulturních hodnot
- Kritika dirigistického myšlení na úkor národního státu – svobodného myšlení

3.2.3 Levicová kritika EU

Levicová kritika evropské myšlenky klade částečně důraz na její ekonomický rozměr, který se alespoň partikulárně dotýká většiny bodů kritiky. Podstatný základ kritiky tvoří názor, že EU je pouze nástrojem pro udržení moci vůči zkorumpované elitě, která se snaží spoluprací v Evropě udržet moc nadnárodní kapitálu. Levice dále EU kritizuje zejména pro její nedemokratičnost, byrokratičnost, nelegitimní nastavení fungování či snahu o zničení autonomie národních států. V tomto posledním bodu se rozdíl od pravicové kritiky levicové smýšlení nesnaží bránit národní státy a jejich suverenity atd. z pozice etnického či kulturního nacionalismu, ale naopak levice podporuje internacionalismus (Halikiopoulou, Nanou a Vasilopoulou 2012: 505). V tomto směru levice podporuje internacionalizaci Evropy nicméně nikoliv v rámci struktur EU.

První kritika Evropské unie ze strany levice se týká tématu nacionalismu. Ostatně jak jsme již zde poukázali na vztah levice a nacionalismu, tak levice k tomuto tématu zaujímá odlišnou pozici. Otázka vztahu levice a nacionalismu je historicky ovlivněna osvícenstvím a Velkou francouzskou revolucí, kdy byla blízká linie mezi nacionalismem a občanským konceptem jako je svrchovanost lidu a třídy. Francouzská revoluce byla symbolem boje proti společenské elitě a jejich etnicitě (Halikiopoulou, Nanou a Vasilopoulou 2012: 511). Francouzská revoluce reprezentovala boj za rovnost národů a lidí proti privilegovaným elitám. Levice je taktéž jako pravice kritická vůči evropské myšlence, která se snaží odstranit model národního státu, nicméně levicová kritika nevychází z klasického konceptu nacionalismu (kulturního či etnického) ale z nacionalismu občanského (Halikiopoulou, Nanou a Vasilopoulou 2012: 512). Ostatně historický kulturní či etnický nacionalismus - jak uvádí Kaniok - je dle McGiffena pro levici stejně tak pro EU mrtvým konceptem. Zásadní problém ale levice vidí v tom, že tento historický nacionalismus se snaží EU paradoxně nahradit „evropským nacionalismem“, který ovšem obsahuje stejné myšlenky i rizika jako kulturní nacionalismus. EU tak dle McGiffena vykazuje stejné státní znaky jako klasický (pozn. autora: národní) stát, který uděluje občanství (evropské občanství) (Kaniok 2006: 24). Tento stav je tedy dle levice nemožné kombinovat s funkčním modelem evropské spolupráce.

Druhým bodem levicové kritiky je označení EU jako nástroj pro udržení moci privilegované elity na úkor lidové třídy. Těmto privilegovaným elitám přičítají zkorumpovanost a spolupráci s dominantními imperialistickými mocnostmi (Halikiopoulou, Nanou a Vasilopoulou 2012: 512). Další výčet kritik je směřován k tématům: netransparentnosti rozhodování a fungování EU a to ať už na bázi neprůhledného lobismu či odlišné kultuře transparentnosti členských států (Kaniok 2006: 25).

Za zásadní levicovou kritiku pokládá Kaniok vyhrazování se vůči obsahu integračního procesu. Většinovým bodem výhrad je projekt Hospodářské a měnové unie (HMU). Levicí je HMU považována za nástroj likvidace řady pracovních míst či ovládnutí trhu práce. Podobným bodem kritiky zde jsou konvergenční kritéria, která dle McGiffena svazují měnovou a rozpočtovou politikou členský států (Kaniok 2006: 25). Dle nizozemského kolektivu autorů je hlavním důvodem vytvoření HMU zvýšení konkurence schopnosti. Naopak korporátní systém v EU vede k opačnému účinku a konkurenci snižuje skrz dohody a lobování největších a nejvlivnějších nadnárodních podniků v EU (Balanyá a kol. 2003: 53 – 54). Další bod kritiky de facto souvisí s kritikou HMU. Zde se dále levice vymezuje vůči EU a její korporátní politice. Korporátní politika je v EU svázána s problematikou lobismu evropských nadnárodních korporací. Evropský korporátní systém v EU funguje na principu profesních korporací, které se sdružují za účelem sjednocení stanovisek příslušného sektoru a mají za úkol následně komunikovat s evropskými institucionálními složkami. Tímto procesem má dojít k navázání spolupráce mezi státním a soukromým sektorem. Cílem těchto korporací je pochopitelně ovlivnit legislativu, tak aby to vyhovovalo těm, které zastupují. Následně tak EU vybrané skupiny vliv na legislativní podobu EU a oficiální pověření zastupovat tyto zájmové skupiny při sociálním dialogu. Profesní skupiny se sdružují v uskupení jako např. Evropský kulatý stůl průmyslníků, který reprezentuje cca 60 „kapitánů“ největších evropských nadnárodních podniků. Kritikou celé korporátní problematiky v EU podrobněji popisuje nizozemský kolektiv autorů v publikaci *Odvrácená strana Evropské unie*. Tento kolektiv autorů se zaměřuje na kritiku vládnutí evropských nadnárodních korporací v EU. Kritikou korporátního ovládnutí EU si uvedeme na příkladu UNICE (Union of Industrial and Employers Confederations of Europe – Unie průmyslových a zaměstnavatelských konfederací Evropy), Evropského kulatého stolu průmyslníků a jejich vzájemného vztahu s byrokratickými strukturami EU. Kritika celého procesu vychází z toho, že UNICE je kritickým hlasem průmyslu v EU od roku 1958 a jako takový jsou oficiálním partnerem EU při konzultaci o konečné podobě evropské legislativy v oblasti průmyslu. UNICE pracuje velice efektivně a jsou byrokratickým aparátem. Jsou si

vědomí svého postavení a snaží se pracovat např. s médii, jelikož ví, že politici čtou Financial Times a tolik nedají na samotnou organizaci UNICE. Hlavní kritikou evropského korporátního systému je, že by se neměla UNICE spojovat s dalšími aktéry jako je právě Evropský kulatý stůl průmyslníků (EKSP). Nicméně Balayá a kol. hovoří o tom, že jedním z hlavních partnerů při konzultacích je právě EKSP. Obě skupiny mají pochopitelně lehce rozdílné cíle a často se tyto cíle překrývají. Proto dochází k tomu, že spolu obě skupiny své postupy a priority konzultují. Zároveň dle nizozemských autorů často dochází i k situacím, když EKSP přijde s nějakým návrhem a UNICE ho pouze převezme. Další výtky z této oblasti patří opět skupině UNICE, která je jak jsme již zmiňovali, oficiálním partnerem v sociálním dialogu s EU. Kritika se zaměřuje na fakt, že UNICE zastupuje pouze velká nadnárodní korporace a řemeslníci, střední a malé podniky zde nemají žádné slovo. Historicky si sice povedlo přimět UNICE k zahrnutí do struktur i hlas UEAPME (Evropská unie pro řemeslníky a malý a střední podniky). Nicméně tento hlas funguje pouze jako jakýsi pozorovatel při sociálním dialogu, není oficiální a natož aby měl nějaké reálné práva (Balayá a kol. 2003: 49 – 53).

EKSP je naopak organizace složená z osobností průmyslu a ti když přijdou s nápadem, že by se mělo něco udělat ve vzdělání, tak to Evropská komise bude reflektovat i když to u nich nebude na pořadu dne. Proto UNICE k EKSP vzhlíží s obdivem. (50-51)

Stejně jako pravicová kritika vidí levice v institucionálním nastavení EU demokratický deficit, jelikož její představitelé nejsou voleni a nikomu odpovědní. Podobné principy vládnout i HMU či v Evropské centrální bance (ECB). Kaniok zmiňuje, že EU je svým občanům vzdálená a technokratizace EU vede k nedůvěře občanů v politický systém EU (Kaniok 2006: 25-26). Habermas na deficit upozorňuje prismatem občana EU a všímá si, jak se současná bruselská byrokracie vzdálila své politické základně tj. občanům jednotlivých národních stát (pozn. autora) (Habermas 1998:15). De facto jedinou přímo volenou institucí EU je Evropský parlament, který ovšem nemá takové kompetence jako Evropská komise. Ovšem samotný Evropský parlament (EP) si nese také své problémy. Habermas hovoří o způsobu volení do Evropského parlamentu a kritizuje ho následujícím způsobem: být má parlament fungovat na nenárodním principu, tak se do něj volí na národních úrovních. Pochopitelně se strany uchylují ve svých volebních programech k národním tématům a opomíjí evropská (Habermas 2013: 134). Erikssen tuto kritiku podporuje argumentem, že EU ve své současné podobě trpí demokratickým deficitem kvůli slabosti parlamentu, absenci celoevropských politických stran a absenci evropské veřejné sféry založené na symbolicky konstruovaných lidech (Erikssen 2007: 30). Petr Fiala ke kritice demokratického deficitu přidává pochybnosti o legitimitě

posilování nadnárodních struktur. Konstatuje, že takovéto počínání nevede k posílení demokracie ale naopak k uzurpování si moci. Směr k posilování moci by samozřejmě byl možný, kdyby EU nesla znaky klasického evropského národního státu. Především jde o existenci evropského národa a parlamentu (Fiala 2004: 190-192) Nejen Petr Fiala dochází k názoru, že o evropském národu nemůže být řeč. Ti, kteří ovšem stojí na druhé straně, mají, jak se zdá slabé argumenty. Příkladem jsou Jürgen Habermas a Jacques Derrida. Ti hovořili o dnu 15. 2. 2003 jako o „narozeninách“ evropské veřejnosti. V tento den se totiž v hlavních městech Evropy zorganizovaly protesty proti válce v Iráku (Erikssen 2007: 33). Jasnou námitkou proti tomuto argumentu ovšem je, že se jednalo pouze jednorázové sepjetí. Nicméně i navzdory tomuto zdá se jednorázovému sepjetí evropské veřejnosti nevznikl hlubší pocit sounáležitosti natož evropský národ. V otázce Evropského parlamentu jsme zmiňovali, že volba funguje na národních rovinách. O hlasy se usilují národní strany, které reflektují povětšinou národní témata. EP tak nefunguje jako klasický parlament.

3.3 Porovnání levicové a pravicové kritiky EU

Kdybychom měli srovnat tematiku kritiky z obou stran, tak zjistíme, že témata se často shodují, např. témata jako je nacionalismus, nedemokratičnost evropských institucí a tím spojené problémy s legitimitou či dirigistickým způsobem vlády. Nicméně při hlubší obsahové analýze příčin jednotlivých kritik zjišťujeme, že ač se často tematika shoduje, tak obsah příčin kritiky se diametrálně liší. Např. v otázce nacionalismu u levice vidíme kritiku ohrožení EU tzv. občanský nacionalismus, kdežto u pravice můžeme vidět obavy ztráty tzv. etnicko-kulturního nacionalismu. Z tohoto lze jasně vidět, že tematika se shoduje ale obsahová kritika je odlišná a akcentuje jiné principy.

Tabulka č. 2: Srovnání pravicové a levicové kritiky dle ekonomické a filozoficko-politické linie

Linie	Ekonomická kritika	Filozoficko-politická kritika
Pravicová kritika	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečně liberální • EU hodnotí jako tzv. redistribuční „moloch“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná legitimita • EU je hodnocena jako projekt politické zvěle
Levicová kritika	<ul style="list-style-type: none"> • EU je nástroj vykořisťování ovládaný nadnárodními korporacemi 	<ul style="list-style-type: none"> • EU je nástroj pro ukotvení třídního rozdělení společnosti ve prospěch vládnoucí třídy • EU je byrokratická, nedemokratická a konzervativní organizace

Zdroj: autor na základě informací v této kapitole

Tabulka 2 ilustruje dvě dimenze pravicové a dvě dimenze levicové kritiky. Pravicová kritika, jak jsme zde už zmiňovali, kritizuje EU za její nedostatečnou liberálnost. Zde se nejčastěji a nejvíce je kritizovaná HMU, kde je EU dle pravice příliš byrokratická a nedostatečně důsledná v otázce liberalizace národních trhů a spojení je v jednotný trh. V dimenzi filozoficko-politické je EU z pravice kritizována kvůli svému demokratickému deficitu, který se promítá napříč institucionální strukturou EU. Stejný obsah kritiky demokratického deficitu lze nalézt i levicové kritiky. Obecně ale pro další body levicové kritiky platí, že velice těžko se rozlišuje mezi dimenzí ekonomickou a filozoficko-politickou. Obě dimenze levicové kritiky upozorňují na podobné problémy EU a obě dimenze jsou vzájemně propojené.

3.4 Euroskeptismus jako ideologie?

Vzhledem k výše zmíněnému je nasnadě otázka. Existují dvě formy euroskeptické ideologie? Spolu s touto otázkou je dobré si zodpovědět otázku této otázky předcházející a to sice: je euroskeptismus ideologií? Samotná odpověď na druhou otázku úzce souvisí s tou první. V zodpovězení otázky, zda můžeme o euroskeptismu hovořit jako o ideologii, záleží na povaze hodnocené materie. Jak jsme výše poukázali, existují tři situace, kdy se používá jako nástroj euroskeptismu. V případě euroskeptismu, kdy ho využívají tzv. „single issue“ strany a populistické a politické strany, nelze hovořit o ideologii, jelikož povaha tohoto euroskeptismu nejeví známky nějaké hluboké ideové báze. Tyto strany používají euroskeptismus pouze jako nástroj či strategii. Nelze zde hovořit o ideové volbě. O ideologii se zde nejedná.

V dalších dvou případech je situace k rozlišení složitější. Při shrnutí toho, kde a jak se euroskeptismus objevuje a jeho příčin, zjistíme, že samotný euroskeptismus ideově vychází ze samotné pravicové a levicové ideologie a není něčím vyděleným a samostatným. Ostatně pokud euroskeptismus vydělíme z levice či pravice ztratíme ideové zdroje a příčiny k euroskeptismu. Jelikož euroskeptismus vychází z pravicové či levicové ideologické kritiky, tak se lze domnívat, že ideologií není. Důvodem, který nás vede k tomuto závěru, je, že samotný euroskeptismus sám o sobě nemá žádné pevné názory a myšlenky. Za jediný konzistentní postoj můžeme pokládat obecnou skepsi v evropskou myšlenku či v současnou integraci Evropy v podobě EU. Z tohoto důvodu euroskeptismus nelze pokládat za ideologii v klasickém slova smyslu, jelikož nenaplnuje jednu ze základních a hlavních vlastností a tou je ucelený koncept světonázoru a hodnot, kterých by se obecně mohl držet a prosazovat je. K závěru, že se v případě euroskeptismu jedná spíše o postoj než o ideologii, konstatuje také Kaniok, který uvádí, že euroskeptismus oproti velkým a klasickým ideologiím nenabízí onen návod na řešení a omezuje se pouze na kritiku (Kaniok 2006: 25-26).

4 Stranický euroskeptismus - typologie euroskeptismu

Vzhledem k zaměření diplomové práce a naplnění jejích vytyčených cílů si v rámci této kapitoly představíme několik typologií euroskeptismu. Důvodem tohoto metodologického kroku zaprvé je, že výzkumníci pomocí typologií reflektují euroskeptismu na úrovni politických stran, což bude důležité pro náš analytický nástroj při hodnocení politických skupin v EP. Druhým důvodem je snaha výzkumníků o jasnější a obecnější rozdělení stranických projevů euroskeptismu, které nám typologie nabízí. K tomuto kroku v metodologii přistupujeme s vědomím, tato snaha o typologizaci jevů bude vždy narážet na své limity, nicméně úlohou sociálních věd by mělo být věci popisovat a zkoumat navzdory těmto limitům. Z povahy humanitních věd je ovšem jasné, že nelze vždy vše popsat dokonale, ale úkolem vědce by mělo být se o toto alespoň snažit.

V této kapitole budeme hledat typologii, která by nám svou kvalitou umožnila nejlépe diverzifikovat euroskeptické politické skupiny v EP v letech 2004 až 2014. Cílem kapitoly tedy není a nebude mapovat či sumarizovat všechny typologie euroskeptismu, kterých za dobu vědeckého zkoumání vznikla řada. Při výběru typologie se budeme soustředit zejména na faktor vhodného a nejvíce možné zachycení různorodosti euroskeptismu ve stranickém prostředí. Náš výběr oproti klasickému vidění euroskeptismu bude rozdílný v tom, že se nesnažíme reflektovat národní rovinu euroskeptismu nýbrž tu nadnárodní v rámci EP. Tento aspekt nesmíme při našem výběru typologie opomenout. V tomto kontextu zde představíme hojně diskutované typologie zejména od autorů Taggart a Szczerbiak, Kopecký a Mudde a také od Contiho. V neposlední řadě se také podíváme na typologii od dánského politologa Søren Riishøje a Petra Kanioka.

4.1 Typy politických stran podle míry euroskepticismu

Než přistoupíme k samotným typologiím, podívejme se blíže na typy stran, u kterých se setkáme s euroskeptismem. Kaniok uvádí tři typy stran, u kterých se můžeme v EP setkat s euroskeptickými postoji. K těmto stranám uvádí míru jejich euroskepsce.

Tabulka č. 3: Typy politických stran podle míry euroskepticismu

Typ	Podtypy	Míra euroskepsy
Single-issue		Dominantní
Strany druhé ideologie		Velká
Klasické strany	<ul style="list-style-type: none"> • Protestní strany • Extrémistické strany • Strany establishmentu 	Nízká

Zdroj: (Havlík a Kaniok 2006: 13)

Prvním typem euroskeptických stran jsou tzv. single-issue formace, které jsou primárně zaměřené na odpor vůči evropské integrační myšlence. Strany patřící do tohoto typu jsou také zastoupeny v EP: dánské Lidové hnutí proti ES, Červnové hnutí a britská Strana nezávislosti Spojeného království. Charakteristické pro tuto uskupení je, že se primárně zaměřují na volby do EP a neusilují o úspěch v národních parlamentních volbách. Paradoxem těchto stran je, že jako pojítka mezi nimi slouží zmíněná euroskeptická myšlenka. Mezi těmito aktéry se ovšem také objevují politici, kteří jsou sociálně, liberálně či konzervativně zaměřeni (Havlík a Kaniok 2006: 11). Tyto formace plní jednu z hlavních rolí euroskepticismu v EP až do roku 2007, kdy se zakládá AECR (The Alliance of European Conservatives and Reformists). Po volbách v roce 2009 vše eskaluje v založení politické skupiny ECR (The European Conservative and Reformist Group).

Druhou skupinu tvoří strany, které nazýváme „strany druhé ideologie“. Charakteristické pro tyto strany je, že jejich existence není zcela závislá na existenci euroskepticismu v jejich programu. Tato skupina v Taggartově práci (Taggart 1998) není zahrnuta. Petr Kaniok však ukazuje příklad dvou švédských stran: Strana životního prostředí – Zelení (Miljöpartiet DE Gröna) a Levicovou stranu (Vänsterpartiet). U těchto stran euroskepticismus nebyl příčinou vzniku těchto subjektů. Důvody vzniku stran byly environmentalismus či v druhém případě komunismus či socialismus. Avšak euroskeptický postoj se u těchto stran objevuje až po zapojení země do EU a integračního vývoje (Havlík a Kaniok 2006: 12)

Třetí skupina je vždy apriorně protestní a vlastně myšlenku euroskepticismu spíše přijali, než aby ji považovali za svůj názor. Euroskeptický postoj není pro stranu jediným motivem existence a ani hlavním bodem programu. Kaniok uvádí, že v tomto typu stran se nalézají nejvíce euroskeptický aktéři. Proto ji pro přesnější nastínění dělí do třech podtypů:

- 1) Protestní strany, pro které odpor k EU je prezentace jejich politického stylu. Za příklad Kaniok uvádí valnou část populistických stran (Vlámský blok, Svobodní, Liga severu, Dánská lidová strana atd.)
- 2) Extrémistické strany, zde se ukazuje zřetelný odpor těchto stran k EU, která je spjata s jejich určující ideologií. Příklady těchto stran jsou: Německá lidová unie, němečtí Republikáni, komunisté, neonacisté.
- 3) Strany establishmentu, které jsou často mírně euroskeptické jen proto, že cítí volební potenciál u tohoto tématu. Často jsou opozičními stranami. Jako příklad Kaniok uvádí českou ODS.⁵ Těmto stranám nečiní potíže ustoupit od svých názorů pro funkcionalistický europeanismus (Havlík a Kaniok 2006: 13).

4.2 Typologie euroskeptismu

Akademická debata okolo typologie euroskeptismu začíná v momentu, kdy Taggart (Taggart 1998) poprvé představují svou koncepci „měkkého“ a „tvrdého“ euroskeptismu. Tento koncept následně více rozpracovává spolu s Szczerbiakem K této typologii následně vychází řada reflexí a komentářů, ze kterých se generovali další typologie, které se snažily překonat limity a mezery této první typologie euroskeptismu. My se s této kapitole nejdříve podíváme velice stručně na původní typologii Taggarta a Szczerbiakem. Následně se seznámíme s námitky výše zmiňovaných autorů vůči této typologii a s tímto si představíme také jejich koncepty typologií euroskeptismu.

Původní Taggartova a Szczerbiakova typologie pracuje, jak jsme již zmínili s rozlišením euroskeptismu na dva různé stupně, kterým příkládají rozměr větší či menší míry euroskepsce. „Měkký euroskeptismus“ definovali jako tím, že politické strany nejsou principiálně proti členství v EU či obecně proti evropské integraci, ale mají odpor k jedné či více politikám nebo k tomu co v určitém smyslu je proti národním cílům (Taggart a Szczerbiak 2003: 6). Oproti tomu „tvrdý euroskeptismus“ je definovaný jako principiální opozice vůči EU a obecně vůči evropské integraci. Takovéto strany se dožadují vypovězení členství své země v EU a spolu s tím namítají, že současná politika EU je proti celému projektu evropské integrace (Taggart a Szczerbiak 2003: 6).

⁵ Kniha byla vydána před volbami roku 2006.

Takto definovanému euroskeptismu přistupují kriticky zejména autoři Kopecký a Mudde ve svém příspěvku *The Two Sides of Euroscepticism*. Zde autoři přicházejí se čtyřmi body kritiky směřovanými k této původní typologii Taggarta a Szczerbiaka. Prvním bodem kritiky je příliš široké definování měkkého euroskeptismu. Takto definovaná kategorie euroskepse se stává příliš inkluzivní a praxi to znamená, že bychom za měkce euroskeptickou stranu či v našem případě skupinu mohli označit takřka každý nesouhlas vůči EU. Za druhé se Kopecký a Mudde zaměřili na rozlišení měkkého a tvrdého euroskeptismu. Jak sami uvádějí u Taggarta s Szczerbiakem je toto rozlišení nejdříve jasné, ale později tito autoři argumentují, že: „v praxi může být tvrdý euroskeptismus identifikovaný zásadní výhradou k současné formě evropské integrace v EU“⁶. V tomto kontextu uvádějí třetí bod kritiky, který vychází z nejasného rozlišení mezi oběma variantami euroskeptismu a proto je v důsledku toho obtížné vysvětlit, proč se různé formy euroskepse objevují. Čtvrtou výtkou se Taggart s Szczerbiakem věnují nedostatečnému odlišení obecně ideji evropské integrace od současné integrace v podobě EU. Tyto dvě roviny jsou dle nich prakticky totožné (Kopecký a Mudde 2002: 300).

4.2.1 Typologie Kopeckého a Muddeho

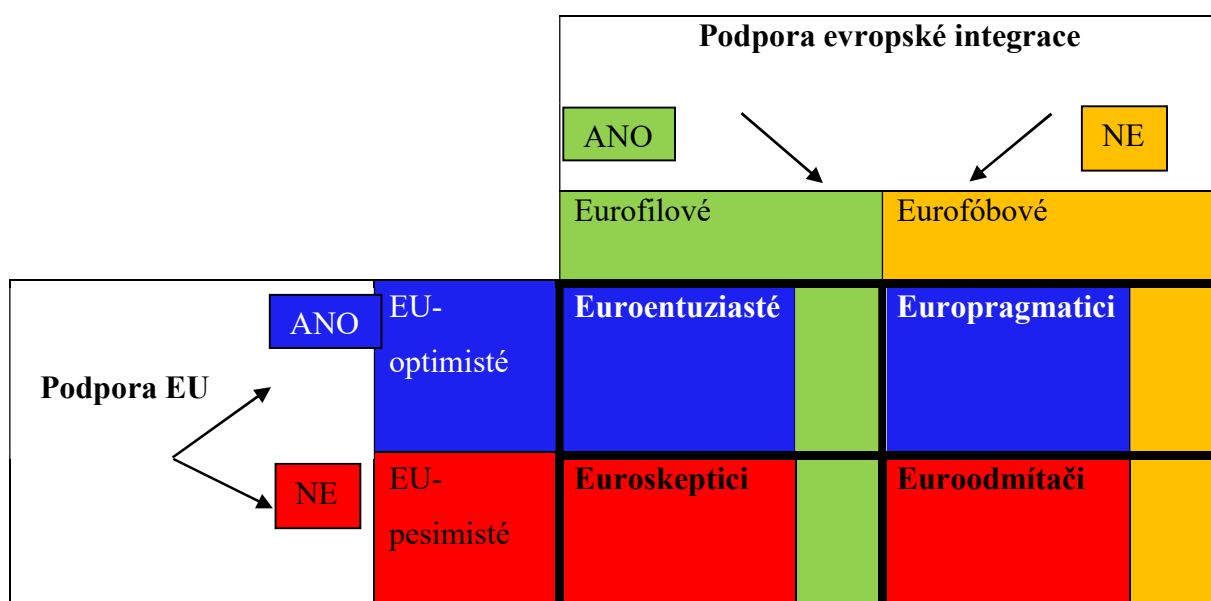
Kopecký a Mudde nezůstali jen u výše zmíněných výtek a pokusili se zkonstruovat vlastní typologii, která by se zmíněným kritikám vyvarovala. Zejména se vyvarovali příliš širokého definování euroskeptismu a zabránili tak inkluzivnosti pojmu. Druhým hlavním bodem bylo napravit opomenutí mezi podporou obecné myšlenky evropské integrace a současné integrace v podobě EU. Navíc autoři otázku současnou integrace zejména spojili s podporou a nepodporou členství EU (Kopecký a Mudde 2002: 300).

Nyní se blíže podíváme na typologii Kopeckého a Muddeho. Ti reflektují typy ve dvou dimenzích a u každé z nich jsou možné dva postoje. První dimenze je obecná myšlenka evropské integrace. První postoj zastávají *eurofilové*, kteří dle autorů mohou být reprezentováni historickými příklady Jeana Monneta či Margaret Thatcherovou. Jean Monnet věřil v oba rozměry integrace tj. ekonomický i politický. Margaret Thatcherová oproti tomu věřila primárně v ekonomickou integraci. Oproti tomu *eurofobové* nepodporují integraci, jelikož vychází ve svých úvahách z pozic nacionalismu, socialismu či izolacionismu nebo prostě z důvodu, že pokládají za bláznivost chtít v různorodé Evropě jednotu. K této skupině je ještě nutné poznamenat, že tito aktéři se sami o sobě nebrání spolupráci mezi evropskými

⁶ Citace: „in practice hard Euroscepticism can be identified by the principled objections to the current form of European integration in the EU“ (Taggart a Szczerbiak 2001a: 6 dle Kopecký a Mudde 2002: 300).

národními státy, ale myšlenka integrace v jeden celek je pro ně pasé. Druhou dimenzí je otázka souhlasu či nesouhlasu s EU. První postoj zastávají tzv. *EU-optimisté*. Ti pochopitelně věří v EU a vidí ji jako uspokojivou cestu evropské integrace. Názory s občasnou a partikulární kritikou ovšem nediskvalifikují aktéry k postoji EU-optimistů. Oproti tomu *EU-pesimisté* si zakládají ke skepsi současného kurzu integrace v podobě EU. V praxi to znamená, že všichni EU-pesimisté jsou primárně proti členství v EU, ale současnou integraci vnímají jako odklon od původního záměru. Spolu s tímto doufají ve změnu EU, aby reflektovala jejich ideu o EU (Kopecký a Mudde 2002: 301-302).

Tabulka č. 4: Typologie Kopeckého a Muddeho

Zdroj: autor na základě informací (Kopecký a Mudde 2002)

Kombinace výše zmíněných postojů ke dvěma dimenzím nás přivádí ke čtyřem finálním typům. Samotnou typologii a tyto čtyři typy vidíme v tabulce č. 3. Autoři se zde snažili zahrnout výtky k typologii Taggarta a Szczerbiaka a jak si můžeme všimnout, tak ve výsledku tabulka reflektuje čtyři typy stran a každý typ má dvě dimenze. Tyto dvě dimenze v sobě ukrývají pozitivní či negativní postoj ke dvěma tématům – zprvu k obecné myšlence evropské integrace a zadruhé k EU jako nositelce současné integrace. Podle toho hovoří u první dimenze buď o eurofilech nebo eurofobech a u druhé dimenze o EU-optimistech či o EU-pesimistech. Logicky z těchto dvou proměnných nám vznikají čtyři možné typy. Z toho jeden typ zaujímá čistě pozitivní stanovisko k oběma tématům - *euroentuziasté* tzn., souhlasí s obecnou myšlenkou evropské integrací a zároveň podporují současný směr integrace ve formě EU. Na opačném pólu stojí tzv. *euroodmítači*, kteří zaujímají k oběma tématům odmítavý postoj. Zbylé dva typy

posléze se staví k jednomu z témat negativně. *Europragmatici* zastávají obecně nesouhlas s obecnou myšlenkou evropské integrace, ale z pragmatických důvodů podporují současnou integraci (EU). Posledním typem jsou *euroskeptici*, kteří obecně podporují myšlenku evropské integrace, ale současný model integrace v EU nepokládají za ten správný.

Samotní autoři dělí tuto svou typologii na dva pozitivní typy (euroentuziasté a europragmatici) a dva negativní (euroskeptici a euroodmítači). Toto rozdělení je kontroverzí či minimálně hodné pozastavení se u označení europragmatiků za pozitivní typ. K podobnému hodnocení dochází i Petr Kaniok (Havlík a Kaniok 2006: 17). Jeví se velice problematickým označit europragmatiky za pozitivní, když obecnou myšlenku evropské integrace nepodporují a členství v EU „trpí“ z pragmatických či utilitaristických důvodů s vidinou získání benefitů z tohoto přístupu. Nicméně logika myšlenky je pochopitelně správná ale jako problematické Kaniok hodnotí, že Kopecký s Muddem k tomuto typu nepřipojili žádný příklad a tudíž působí spíše jako teoretický koncept (Havlík a Kaniok 2006: 17) Nejvíce problematickým se ovšem jak se zdá jeví nepodstatnost postoje k otázce členství v EU. Ukazuje se, že strany mohou být euroskeptickými navzdory tomu, že členství v EU podporují. Důvodem k podpoře je víra v nápravu a možnost návratu ke správnému směřování EU (Havlík a Kaniok 2006: 17).

4.2.2 Typologie Nicolo Contiho

Nicolo Conti ve svém pojetí navazuje a pracuje s původní typologií od Taggarta a Szczerbiaka. Ve svém pojetí specifikuje pět typů, kde z nich dva jsou čistě euroskeptickými kategoriemi. V názvosloví se v ničem neliší od autorů původní typologie a dále pracuje s rozlišením na měkký a tvrdý euroskeptismus. V této podkapitole se bude soustředit zejména na tyto dva typy a stručně si shrneme zbylé tři, které sice s euroskeptismu nesouvisí, ale jsou důležité pro odlišení mezi jednotlivými typy.

Nejvíce negativním typem je *tvrdý euroskeptismus*. Strany zastávající toto stanovisko odmítají celý proces evropské integrace a vymezují se vůči tomu, čeho se do současnosti v integraci dosáhlo. Tyto strany také zastávají stanovisko možné změny současné integrace a požadují vytvoření kompletně nového modelu. Tento model by se neměl zakládat na nadnárodním principu jako doposud ale na úrovni národních států. Cíl tyto strany spatřují v přesunutí moci zpět k národním strukturám. K ospravedlnění této myšlenky strany používají strategii zpochybňování legitimacy EU (Conti 2003: 15).

Na druhou stranu *měkký euroskeptismus* není principiálně proti evropské integraci. Většinou se jedná o negativní reakci politické strany k jedné nebo několika evropských politik. Negativní výhrady mohou také směřovat k institucionálnímu nastavení, či že strana vyhodnotí negativně nějaký dopad integrace na domácí úroveň. Strany označené za měkce euroskeptické vidí možnost změnění integrace pomocí proaktivních reforem. Dalším rozdílem oproti tvrdému typu je, že měkce euroskeptické strany nezpochybňují legitimitu celého integračního procesu a ani v momentu, kdy by instituce kritizovány mohly být. Strany upřednostňují v řešeních pragmatická řešení oproti radikálním v porovnání s tvrdým euroskeptismem, který volí radikální řešení (Conti 2003: 16).

Třetí typ Conti označuje za *neutrální*. V Contiho pojetí je tento typ uprostřed mezi euroskeptismem a europeanismem. Tyto strany charakterizuje nezájem o integrační problematiku a věnují ji pouze minimální či žádný prostor ve svých stanoviscích (Conti 2003: 16).

Prvním pozitivním stupněm je tzv. *funkční europeanismus*. Strany tohoto typu podporují evropskou integraci ze strategických důvodů výhodnosti pro domácí zájmy či specifické stranické zájmy. Podpora je pro tyto strany zejména na místě v momentě, kdy přináší ekonomickou stabilitu, modernizaci atd. Nicméně podpora integrace není neomezená. Limit tvoří již zde uvedený nutný důvod výhodnosti pro domácí úroveň či specifický stranický zájem (Conti 2003: 18).

Posledním a nejpozitivnějším stupněm z hlediska integrace je *identitární europeanismus*. Tyto strany principiálně podporují evropskou integraci a samotný proces integrace na národní úrovni neprezentují v ohledech nákladů a benefitů. Jsou podporovateli hlubší integrace. Integrace samotná je vždy hodnocena pozitivně a jediný moment, kdy jsou tyto strany s evropskou integrací nespokojeny, je jen, když pokládají integraci za nedostatečnou či nenaplněnou (Conti 2003: 18-19).

4.2.3 Redefinovaná typologie Taggart a Szczerbiaka

Taggart se Szczerbiakem přeprocovávají svou původní verzi vzhledem ke kritickým výtkám k původnímu definování měkkého a tvrdého euroskeptismu. Nejvíce reflektovali akademickou kritiku od dvojice Kopecký a Mudde.

Tvrký euroskeptismus principiálně odmítá projekt evropské politické a ekonomické integrace a zastánci tohoto postoje pro proti členství v EU. Taggart s Szczerbiakem upozorňují,

že teoreticky tvrdě euroskeptický strany někdy zastávají názor nějaké formy politické a ekonomické integrace ale v žádném případě tím nemyslí principy současné formy (EU) (Taggart a Szczerbiak 2004: 3).

Redefinován byl také koncept měkkého euroskeptismu, jenž není principiálně proti evropské integraci, ale spatřuje problémovost ve směřování současné integrace. Jako příklad zde autoři uvádějí nějaké významné smlouvy (např. Maastrichtské dohody) či členství v Eurozóně. Takto definovaný měkký euroskeptismus se vyhrazuje proti zvětšování kompetencí EU a posilování moci supranacionálních institucí na úkor těch národních (Taggart a Szczerbiak 2004: 4).

4.2.4 Typologie Søren Riishøje

S odlišným pohledem na způsob typologizace euroskeptismu přichází dánský politolog Søren Riishøj. Oproti přechozím typologiím se totiž Riishøj v typologii nesoustředí na míru euroskepse ale naopak na její obsahovou příčinu (Riishøj 2004).

Prvním typem je *identitární euroskeptismus*, jenž je blízký svou definiční linkou ke vztahu mezi národní a evropskou identitou. Jedná se o strach z absorpce supranacionálními institucemi, jako je EU. S tímto procesem je pochopitelně ztráta národní suverenity, což identitární euroskeptismus kritizuje. Druhý typ Riishøj charakterizoval jako *euroskeptismus štěpící linie*. Tento typ je založený na hlavních štěpících liniích ve společnosti jako např. město – venkov, dělníci – kapitalisté, věřící – nevěřící atd. Riishøj uvádí, že např. lidé žijící na venkově mají větší tendenci být euroskeptický. Třetí typ označuje *funkcionální skepsi* k některé z politik jako například skepsi ke společné zemědělské politice, ke společné měně atd. Čtvrtým typem je *institucionální euroskeptismus*. Zde je terčem kritiky legitimita institucí na národní úrovni versus instituce EU. Pátý typ euroskeptismu je založený na *národních zájmech*. Jedná se konkrétně o opak mezi společnými cíli národními a evropskými. V momentě, kdy dochází ke středu mezi cíli evropskými a národními, se aktéři zachovávají ve prospěch životaschopnosti národa. Šestý skeptický typ je tzv. *euroskeptismus zkušeností*. Základ těchto zkušeností je pocit o neférové a asymetrické přístupové dohody o členství v EU. Aktéři tak mají pocit, že výsledná dohoda jim byla víceméně vnucena. Důvodem k euroskepsi jsou zde tak především vyjednané vstupní podmínky. Sedmý typ Riishøj charakterizuje jako *stranický euroskeptismus*. Tento typ se zakládá na charismatickém lídrovi strany, který používá buď neoliberální (Thatcherismus), antimoderní tradicionalistické nebo levicově-populistické argumenty. Osmý typ je *atlantický euroskeptismus*. Tento typ určuje rozpor mezi proamerickým a proevropským směrem

například u společné evropské zahraniční či bezpečnostní politiky. Posledním – devátým typem euroskeptismu je tzv. *praktický*. Zde nenalezneme principiální odpor k EU a evropeizaci. Evropanství je zde definováno skrz národní cestu, která je odlišná od té Bruselské. V tomto typu nenalezneme konkrétnější obsah toho, co přesně strana kritizuje. Příkladem takového extrémismu je dle Riishøje Slovensko pod vedením Mečiaru či Ukrajina pod vedením Kučmy (Riishøj 2007: 508-509).

Problematičnost této typologie se zejména jeví v její aplikaci na realitu. Sám Riishøj u některých typů neuvádí příklady. U typů, kde příklady uvádí, je zejména problematické překrývání mezi sebou jednotlivých typů euroskepse. Pro lepší představu si uvedeme příklad české ODS, kterou je dle Riishøje možné označit za identitární a funkcionální typ euroskeptismu (Riishøj 2007: 532). Tato problematika se vyskytuje u více příkladů, a tím nám tak velice znesnadňuje práci s typologií. Za hlavní chybu typologie tedy můžeme považovat nejasné rozlišení mezi jednotlivými typy, které se po aplikaci na realitu velice často prolínají.

4.3 Výběr typologie – obsah nebo míra?

Naším úkolem nyní bude vybrat po úvaze jednu z předkládaných typologií. Dalším rozměrem, který je pro naši následnou analýzu důležitý, aby daná typologie především rozlišovala pregnantně euroskeptické aspekty a typy. Některé ze zde představených typologií, totiž se zaobírají pozitivním pohledem na integraci. Tento pohled je pochopitelně důležitý pro komplexnost typologie, nicméně už není tolik důležitý pro naši následnou analýzu.

První představenou typologií je ta autorů Kopeckého a Muddeho, kteří překládají čtyři kategorie a z tohoto označují dvě za euroskeptické, tj. euroskeptici a euroodmítači. Otázkou zůstává proč takto „negativně“ nebyla označena i skupina tzv. europragmatiků, kteří sice podporují současný směr EU z pragmatických důvodů, ale obecně evropskou integraci nepodporují. Tato kategorie se ovšem také jeví problematicky v souvislosti s tím, že autoři neuvedli žádný příklad z politické praxe. Obecně lze o této typologii říci, že z logického úhlu pohledu kategorie a kombinace jednotlivých postojů k oběma tématům (tj. směr integrace v podobě EU a obecná myšlenka evropské integrace) dávají smysl, ovšem střetem s realitou tato typologie ztrácí na své věrohodnosti.

Následující typologie od Contiho jeví stejnou snahu o odstupňování celého názorového a postojového spektra (jak negativní postoj tak pozitivní). Zjednodušeně řečeno oproti

předchozí typologii od Kopeckého a Mudde zde nalezneme o jednu kategorii více. Tou je neutrální kategorie, která je charakteristická tím, že takovéto strany nejeví o problematiku integrace takřka žádný či žádný zájem. Jako problematické se u této typologie může jevit především to, že Conti pracuje se starým konceptem měkkého a tvrdého euroskeptismu, který byl terčem několika věcných kritických poznámek, již zde byly zmíněny.

Třetí představenou typologií byla redefinovaná typologie od Taggarta a Szczerbiaka. Autoři v ní zapracovali většinu kritických poznámek a tím si jim podařilo zachovat původní rozlišení na měkký a tvrdý euroskeptismus. Oproti předchozím typologiím se tato jeví reálnější, jelikož sami autoři ji aplikovali na své výzkumy, kde se typologie poměrně osvědčila. Přesto i tato přepracovaná typologie má svá úskalí, která zmiňuje např. Petr Kaniok. Ten pokládá za velice problematický stále především rozměr tzv. měkkého euroskeptismu. I s redefinovaným pojetím se zdá být vágně definovaný. Dle Kanioka redefinování pojmu nepomohlo natolik, aby nebylo možné za měkký euroskeptismus označit mnoho negativních postojů k EU (tedy k současné evropské integraci). Dle Kanioka je tento termín problematický pro svou inkluzivitu a navíc z hlediska jazykového může být chápán jako předstupeň tvrdého euroskeptismu, na což Kaniok upozorňuje jako na milný závěr. Naopak je zastáncem tvrdého euroskeptismu, který je definovaný jasně (Kaniok 2009: 164-165). S tímto lze souhlasit, ale zároveň musíme mít na paměti, že dle našeho vymezení euroskeptismu je i partikulární kritika či skepse k EU určitou mírou onoho euroskeptismu. Pro nás

Poslední z představených typologií je od dánského politologa Riishøje, který svou typologii na rozdíl od přechozích typologií zaměřuje více na její obsahovou příčinu. Nejvíce je tento rozdíl patrný v porovnání s typologií Taggarta a Szczerbiaka. Jejich typologie je na rozdíl od Riishøjeho zaměřená na míru či stupeň euroskepse a nehledá obsahovou příčinu oné euroskepse. Riishøj dělí velice pregnantně tyto příčiny do devíti typů a ke každému se snaží i uvést příklad z praxe. Na první pohled se tato typologie jeví tou ideální, jelikož nám umožňuje přesněji identifikovat a rozlišit o jaký typ euroskepse se u politických aktérů jedná. Optimálně by bylo na místě tuto typologii zkombinovat např. s redefinovanou typologií od Taggarta a Szczerbiaka a spolu s tím tak rozšířit dimenzi obsahové příčiny euroskepse s její mírou. Nicméně když se vrátíme k Riishøjově typologii, nelze si nepovšimnout faktu, že jednotlivé typy se v praxi často překrývají. Bylo by takřka nemožné označit někoho za pouze identitárně euroskeptického, když by v dané věci hájil národní zájmy. Měli bychom takového aktéra raději označit typem hájení národních zájmů? Při zvolení této typologie by pravděpodobně došlo k tomu, že by se u většiny politických aktérů objevilo více než jeden typ euroskepse.

Z naší polemiky by se zdála jako vhodná typologie od dánského politologa Riishøje, nicméně z důvodu nemožnosti jednoznačného označení typu politického aktéra nepovažujeme tuto typologii za vhodnou. Proto z důvodu zachování jasného rozlišení mezi typy volíme redefinovanou typologii Taggarta a Szczerbiaka, která sice oproti logickému rozlišení Kopeckého a Muddeho v jistém směru opomíjí rozměr obecné myšlenky evropské integrace na úkor jakého si ztotožnění této myšlenky se současnou integrací a tak nerozlišuje mezi oběma dimenzemi. Nicméně pro tuto typologii hovoří zdá se větší shoda s realitou, kdy tento model rozlišení se zdá být funkčním.

5 Euroskeptismus v Evropském parlamentu – politické skupiny v EP

Než přistoupíme k samotnému historickému vývoji euroskeptických skupin v EP, pokládáme za velice důležité přesněji specifikovat, dle jakých kritérií budeme euroskeptické politické skupiny vybírat a co přesně si představit pod pojmem politická skupina. V souvislosti s vymezením politické skupiny ujasníme rozlišení mezi pojmy eurostrana, politická frakce a politická skupina.

Zatímco pojem eurostrana není přímo vázán na EP a samotná eurostrana může existovat bez „jediného“ zástupce v řadách evropských poslanců, tak další dva pojmy jsou už přímo vázané na EP. Pojmy politická skupina a politická frakce⁷ jsou de facto synonyma. Definice politické skupiny formulovaná v jednacím řádu působí poměrně nevýstižně už jen z důvodu, že nereflktuje důležitou část její existence a tou je především motivace k vzniku skupiny. Nejvíce obsažnými body v jednacím řádu EP jsou patrně první dva body článku 32 o vytváření politických skupin. V prvním bodě se hovoří o tom, že politická skupina se může vytvářet na základě společného smýšlení. V druhém bodě se píše, že politická skupina je složena zvolenými poslanci parlamentu z nejméně jedné čtvrtiny zemí EU a minimální počet členů je 25 (Jednací řád EP 2015 článek 32/bod č. 1 a 2). Tato definice ovšem přehlíží jednu z hlavních dimenzí a tou je motiv k založení skupiny vnímá trojice autorů (Dočkal, Kaniok a Závěšický 2007) v publikaci *Evropský parlament* jako velice důležitý, jestliže v EP odpadá klasický koaliční motiv a podílu koalice na vládě. Proto politické skupiny definují jako: „agregátor národních politických stran, které se v ní sdružují na základě sdílené ideové profilace a vidiny získání materiálních, finančních, a politických výhod“ (Dočkal, Kaniok a Závěšický 2007: 65).

V druhém bodu, tedy specifikaci dle jakých kritérií budeme euroskeptické politické skupiny vybírat, nejdříve vyloučíme politické skupiny, které svými postoji či programy sice někdy mohou cílit proti EU či evropské integraci obecně, ale takovéto názory zaujímají v jejich programu marginální místo a samotné skupiny se primárně soustředí na jiná témata. Z této logiky vyplývá, že naši cílovou množinou nejsou strany, které silné anti-EU a anti-evropské

⁷ Oba pojmy vyjadřují totéž, ovšem pojem frakce neodpovídá terminologii oficiálního překladu evropských dokumentů do českého jazyka. V anglickém originále nalezneme *political groups*, což odpovídá překladu „politická skupina“. Z tohoto důvodu se budeme držet oficiálního překladu a nadále používat pojmu politická skupina (Fiala, Mareš a Sokol 2007: 23-24).

postoje nezaujímají konzistentně. Dalším kritériem výběru budou pouze politické skupiny, které se objevili v EP ve volebních obdobích mezi roky 2004 až 2014 (včetně nového povolebního ustanovení v roce 2014). Označení některých zde zmíněných skupin za euroskeptické se může v některých případech jevit za příliš radikální. Nicméně tím, že tyto skupiny v této kapitole zmíníme, neznamená, že je automaticky prohlašujeme za euroskeptické. Do této kapitoly jsou zařazeny pro svůj výrazný euroskeptický postoj. Do jaké míry je tento postoj důležitý pro stranu a jakou míru euroskepse skupina zastává, bude předmětem následujících dvou kapitol věnovaných analýze a komparaci euroskeptismu v EP.

Než přistoupíme k samotným politickým skupinám, zaměříme se nejdříve na drobné nuance s nimi a fungováním EP spojenými. Jednou takovou nuancí je účelové zakládání politických skupin. Tomuto „nešvaru“ se zabráňuje především bodem č. 1 v jednacím řádu EP, kde v dodatku stojí, že většinou parlament neposuzuje politickou příslušnost členů a případnou účelovost založení politické skupiny (Jednací řád EP 2015 článek 32/bod č. 1). Ovšem z historie jsou známé případy, kdy tomuto sdružování politických stran parlament zamezil, např. v roce 1999 zrušil krajně pravicovou Technickou frakci nezávislých poslanců. Smíšená skupina politických stran neobstála a byla pro svou účelovost parlamentem zrušena. Politické strany se takto pochopitelně chovají, jelikož, jak jsme již zde zmínili, založení politické skupiny sebou přináší nejenom materiální, ale také finanční výhody a politický profit (Dočkal, Kaniok a Závěšický 2007: 65).

Nyní se zaměříme blíže na jednotlivé politické skupiny, které mají výrazný euroskeptický postoj. Samotná myšlenka na založení euroskeptické politické skupiny v EP není nijak nová. Snaha o etablování a stabilizování takovéto politické skupiny se objevuje od samého vzniku EP. Historický vývoj této snahy vystihují slova: nestabilita a proměnlivost, která byla nejčastěji vidět v zanikání, zakládání a ve změnách názvů politických skupin v EP. Následující podkapitoly budou věnovány fenoménu euroskeptismus v EP, kdy shrneme jednotlivé politické skupiny, které jeví znaky euroskeptismu.

5.1 UEN, IND/DEM a EFD (EFD²)

V souvislosti se založením euroskeptické skupiny se nejdříve chronologicky zaměříme na historický vývoj Aliance evropských národů (AEN), EU demokraté (EUD) či Aliance nezávislých demokratů (ADIE). O těchto stranách se obecně hovoří jako o euroskeptických (Fiala, Mareš a Sokol 2007). Historický vývoj těchto skupin názorně ukazuje příklad

politických „veletočů“, které se okolo založení euroskeptické skupiny dělí. Takřka univerzální pravdou v kontextu zrodu euroskeptických politických skupin je naprostá roztržičnost politických stran, které se jen těžko dokáží konsolidovat v jedinou „sílu“ neboli politickou skupinu. Zajímavou a obecně platnou poznámku k této roztržičnosti nalezneme u autorů Fialy, Mareše a Sokola, kteří v roztržičnosti stran vidí hlavně velkou rivalitu či osobní ambice jednotlivých politiků (Fiala, Mareš a Sokol 2007: 185-186). Ovšem vraťme se zpět k vývoji a vzniku těchto formací či pokusů o ně. Jak jsme si řekli, tendence k opozici vůči EU nebo evropské integraci se zde objevovala od samého začátku. Tyto postoje byly vlastní mnohým politickým skupinám stejně také to, jaké důvody je k tomuto postoji vedly. Mezi časté jevy patří jednak skupiny a hnutí tzv. single-issue, které se tvoří např. v době rozšiřování, přijímání společných smluv či kvůli odporu k zbytečnému plýtvání, korupci, přílišné byrokracii apod. Druhou skupinou jsou politické strany a hnutí hlásící se k široké ideové orientaci, ale její hlavní náplní je ta proti EU (Fiala, Mareš a Sokol 2007: 183-185).

Pravděpodobně prvním nejstabilnějším prvkem opozičních subjektů vůči EU je dánské Lidové hnutí proti ES. Na výraznější spolupráci v rámci EP s dalšími subjekty si ovšem toto hnutí muselo chvíli počkat. Stěžejním impulsem bylo schválení Maastrichtské smlouvy. Ve volbách do EP, které následovali, se v EP objevilo více subjektů s euroskeptickým programem. Po těchto volbách v EP vznikla politická skupina „Evropa národů“, která ovšem po odchodu několika poslanců v roce 1996 zanikla. Tato skupina se později přetvořila na skupinu „Nezávislých pro Evropu národů“. Skupina sdružovala 18 poslanců v tomto složení: 11 poslanců z francouzské Většiny pro jinou Evropu (MPE), 2 z dánského Lidového hnutí proti Evropskému společenství (Folkebevægelsen mod EF)⁸, 2 z dánského Červnového hnutí (Juni Bevægelsen – JB), 2 z holandské protestantské koalice SGP/GPV/RPF. Ke skupině se později připojili i Ulsterské unionistické strany (UUP) v počtu jednoho poslance. Tato skupina se tedy stala zastáncem odlišností kulturních tradic ve svých národech a byla také otevřena všem oponentům Maastrichtské smlouvy (Fiala, Mareš a Sokol 2007: 185-186).

Po volbách v roce 1999 se objevila další skupina, Evropa demokracií a rozdílu, která měla de facto shodné programové prohlášení a dokonce i některé stejné členské strany se skupinou Unie pro Evropu národů (UEN). Tato skupina zanikla po volbách v roce 2009, kdy s většími či menšími změnami fungovala od roku 1994. Hlavní příčinu rozpadu skupiny můžeme

⁸ Pozn. autora – dnes se hnutí jmenuje Lidové hnutí proti Evropské unii (Folkebevægelsen mod EU -People's Movement against the EU), jelikož při svém vzniku se vymezovali vůči Evropskému společenství a nikoliv proti EU, která ještě neexistovala.

nalézt v neúspěchu členských stran v eurovolbách. Jako příklad nám slouží leader skupiny italská Národní aliance, která se dokonce rozpadla. Další významný člen irská Fianna Fáil naopak hledala skupinu, která by nezastávala tolik významně euroskeptické postoje a tak se připojili ke skupině ALDE (Aliance liberálů a demokratů pro Evropu - Alliance of Liberals and Democrats for Europe) (McElroy a Benoit 2012: 153-154). K dalšímu vývoji euroskeptických skupin opět dochází po volbách v roce 2004 do EP, kdy se úspěchům mohou těšit další single-issue anti-EU subjekty. Došlo opět k přejmenování skupiny na Nezávislost/Demokracii (IND/DEM). Tato skupina měla v programu odmítnutí evropské ústavy a evropského superstrátu. Naopak podporovali mezivládní spolupráci suverénních států a respektování národních rozdílností. Skupina byla složena z: 10 poslanců ze Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP), 10 z polské konzervativně katolické Ligy polských rodin (LRP), 4 z italské Ligy severu, 3 z Hnutí pro Francii, 3 ze švédské Červnové kandidátky (JL), 2 z nizozemské koalice Křesťanská unie a Reformované strany (CU/SGP), 1 z řeckého Lidového ortodoxního shromáždění (LOAS) a 1 z českých nezávislých. Uvnitř této skupiny však začalo brzy docházet k rozporům, což se projevilo nakonec v roztržení této skupiny do dvou. První byla skupina EUDemokraté. Aliance pro Evropu demokracií (EUD) a druhá Aliance nezávislých demokratů v Evropě (ADIEU). (Fiala, Mareš a Sokol 186-189). Petr Kaniok shrnuje tyto nezdary o vytvoření protipólu vůči EU a europeizaci slovy: „Tento vývoj, ústící v nepřehlednost a nestabilitu, je ale do značné míry podmíněn také samotnou povahou euroskepticismu. Ten i ve své tvrdé podobě má řadu motivací, které jsou často protikladné. Ve své podstatě tak znemožňuje povaha odporu proti EU konstituci stabilní eurostrany či parlamentní skupiny, protože motivace členských stran k odporu proti evropské integraci je tak rozdílná, že dlouhodobou spolupráci znemožňuje.“ (Kaniok 2007: 123).

Po volbách v roce 2009 IND/DEM a Unii pro Evropu národů (UEN) přišla o většinu svých členů díky slabému volebnímu zisku a zanikla. Po volbách tak vznikla nová politická skupina Evropa svobody a demokracie (EFD – Europe of Freedom and Democracy), která se hlásí na navázání skupin IND/DEM a UEN. Ostatně např. působení Strany za britskou nezávislost (The UK Independence Party – UKIP) je pro toto tvrzení přímým důkazem. Mediálně známou tvář alespoň mezi „kruhy“ EP je Nigel Farage, který je stejně jako v IND/DEM předsedou skupiny. Po volbách v roce 2014 došlo ke kosmetické změně názvu skupiny na Evropu svobody a přímé demokracie (EFD² – Europe of Freedom and Direct Democracy).

EFD² si ve volbách 2014 polepšila z 31⁹ na 48¹⁰ poslanců. V současnosti strana disponuje 46 členy¹¹. Klíčovou stranou se zdá být UKIP, která vždy ať už v IND/DEM, EFD a EFD² hraje klíčovou a vedoucí roli. Ostatně o tom hovoří i fakt, že její zástupce působí vždy ve vrcholných funkcích skupin.

5.2 Evropští konzervatisté a reformisté

V souvislosti s euroskeptismem se nejenom dnes, ale také při jejich vzniku hovoří o Evropských konzervativcích a reformistech (ECR). Politická skupina ECR vznikla skrz dlouhodobou snahu konzervativních stran o vytvoření konzervativní skupiny v EP, která by nejenom prosazovala princip národních zájmů ale také v tomto kontextu antifederální pozice.

Konzervativní strany v politické skupině EDU (Evropská demokratická unie) začaly od roku 1990 spolupracovat v rámci EP s politickou skupinou EPP (Evropská lidová strana). Spolupráce se později vyvinula do té míry, že tyto strany přešly do EPP a vytvořily společnou politickou skupinu EPP-ED (Evropská strana lidová - evropští demokraté; European People's Party – European Democrats). Konzervativní strany se sice staly součástí EPP, avšak byly vyděleny v jakési politické podskupině ED (Evropští demokraté). Takto oddělení nebyly plnohodnotnými členy v rámci politické skupiny EPP v EP. Tato syntéza se ovšem od samého začátku projevovala jako nefunkční. Pravděpodobně největším problémem v zamýšlené spolupráci se stal postoj konzervativních stran k evropskému integračnímu procesu. Konzervativní strany se stavěli velice negativně k postupující federalizaci EU a v daném evropském směru integrace nechtěli pokračovat oproti tomu EPP ano. Po vyvrcholení logických neshod se některé z konzervativních stran zapojily do politické skupiny Unie pro Evropu národů. Jiné strany jako britská Konzervativní strana (CP - Conservative party) přichází po zvolení nového předsedy Davida Camerona v roce 2005 s úmyslem založení samostatné konzervativní politické skupiny v EP. Britská CP sehrála klíčovou roli pro vznik ECR. K CP se přidaly strany česká ODS a polská PiS, které stejně jako CP hledaly platformu pro jejich konzervativní a eurorealistické smýšlení. Spolupráce mezi britskými konzervativci a českou ODS nebyla náhodnou. Při samotném založení ODS v roce 1991 se zakladatel občanských

⁹ European parliament (2016). Election results 2009 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2009.html>, 20. 3. 2016)

¹⁰ European parliament (2016). Election results 2014 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2014.html>, 21. 3. 2016)

¹¹ European parliament (2016). Members of Europe of Freedom and Direct Democracy (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4276>, 25. 3. 2016)

demokratů Václav Klaus hlásil k liberálně konzervativní politice, kterou zastávala Margaret Thatcherová z CP. Druhá z klíčových členů ECR polská PiS se od samého založení své strany vždy zastávala konzervativní a národní hodnoty. Obě strany, tj. ODS a PiS, si poměrně stabilně zajišťovaly voličskou podporu okolo 30 % (Cabada 2011: 4).

Jádro ECR při založení v roce 2009 bylo tvořeno britskou Konzervativní stranou, českou ODS a polskou PiS. Tyto strany měly dohromady z 57 poslanců rovných 51. Skupina vznikla odštěpením části EPP-ED¹². Vznik ECR byl ostatně už vyjednáán v červenci roku 2003, kdy se spolu dohodli tyto tři nejpočetnější členové ECR v roce 2009 britští konzervativci, česká ODS a polská PiS na společném zájmu těchto stran, kterým bylo vytvoření protipólu vůči centralistickým a federalistickým tendencím v EU. Tzv. Pražská výzva byla namířena proti Evropské ústavě a vytvoření evropského superstrátu a vyzvala evropské státy k respektování odlišností jednotlivých členských států. Důvod, proč nakonec nedošlo k tomu, aby se tyto tři strany nalézaly v jedné politické skupině EPP-ED, byl ten, že na rozdíl od britských konzervativců a ODS se polská strana PiS neshodla s rostoucími spory mezi EPP a ED. PiS se nakonec stalo součástí Aliance pro Evropu národů. Nicméně ani tento rozkol neodradilo tyto tři strany od společné myšlenky na samostatnou konzervativní eurorealistickou skupinu v EP. Výrazným přiblížením k této myšlence byly strany po zvolení nového vůdce britských konzervativců Davida Camerona, který jasně řekl, že bude usilovat o samostatnou politickou skupinu. Důvod, proč tak neučinil hned, byl strach, že by nesehnal podporu nutnou pro splnění minimálních požadavků pro vytvoření politické skupiny v EP. Záměr osamostatnění už deklarovali v kroku založení Hnutí za evropskou reformu. Zde už bylo předesíláno, že po volbách v roce 2009 plánují založení politické skupiny Evropští konzervativci a reformisté (Cabada 2011: 4-5).

Po volbách v roce 2014 tato skupiny přijala nové členy a tím de facto nahradila neúspěchy některých členských stran, jako byla ODS, která získala pouhé 2 poslance oproti roku 2009, kdy jich bylo 9. V roce 2014 se členy ECR staly německá Aliance for Progress and Renewal (5 poslanců) Dánská lidová strana (4), finská Finns Party (2), německá Family Party of Germany (1) či Alternativ for Germany (1). Celkově tak ECR čítala 70 poslanců, což je oproti

¹² European parliament (2009). Election results 2009 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2009.html>, 20. 3. 2016)

roku 2009 o 13 poslanců¹³. V současnosti skupina disponuje 75 členy¹⁴. Nutno poznamenat, že dle oficiálních stránek Aliance evropských konzervatistů a reformistů (AEER), což je tzv. eurostranou, ne všichni členové ECR jsou členy AEER¹⁵. Tento fakt trochu diskredituje serióznost a vážnosti členství nových stran v ECR. Pochopitelně se zde otevřeně nabízí otázka motivace tohoto členství, která by mohla být onou zmíněnou myšlenkou, že strany se stávají členy politických skupin zejména pro zisk materiálních výhod a získání větší politické moci.

5.3 Evropa národů a svobody

Poslední nově založenou politickou skupinou v EP je Evropa národů a svobody (ENF – Europe of Nations and Freedom). ENF byla založena v červnu 2015 a její členové jsou zejména z řad krajní pravice. Předsedkyní strany je představitelka francouzské Národní fronty Marine La Pen. Národní fronta je současně s 21 poslanci nejsilnější stranou ve skupině. Další členové jsou z Vlámského zájmu (Vlaams Belang), italská Liga severu (Lega Nord), nizozemská Strana pro svobodu (Partij voor de Vrijheid), polský Kongres nové pravice (Kongres Nowej Prawicy) či rakouská Svobodná strana (Freiheitliche Partei Österreichs)¹⁶. V současnosti má skupina 38 členů¹⁷.

¹³ European parliament (2009). Election results 2009 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2009.html>, 21. 3. 2016)

¹⁴ European parliament (2016). Members of European Conservatives and Reformists (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4271>, 25. 3. 2016)

¹⁵ Alliance of European Conservatives and Reformists (2016). Election results 2009 (<http://www.aecr.eu/members/>, 25. 3. 2016)

¹⁶ Euroactiv (2016). Le Pen's new EU Parliament group to scoop €17.5 million of public money (<http://www.euroactiv.com/section/elections/news/le-pen-s-new-eu-parliament-group-to-scoop-17-5-million-of-public-money/>, 27. 3. 2016)

¹⁷ European parliament (2016). Members of Europe of Nations and Freedom (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4907>, 25. 3. 2016)

6 Analýza euroskeptismu v EP mezi lety 2004 - 2014

Analýzu budeme provádět v souvislosti s následující kapitolou, která se zaměřuje na komparaci politických skupin a komparaci jednotlivých volebních období v EP. Analýza nám tedy následně poslouží jako základ informací ke komparaci. Vzhledem k tomu je nutné si stanovit komparativní kritéria, která budeme v analýze sledovat:

- 1) Jaký přístup má skupina k členství v EU či k současné integraci v podobě EU?
- 2) Zda danou politickou skupinu můžeme dle Taggartovi a Szczerbiakovi typologie označit za měkce či tvrdě euroskeptickou.
- 3) Jsou v programu euroskeptické postoje u skupiny dominantní nebo se spíše nalézají na okraji hlavních zájmů skupiny?
- 4) Skupina zastává pravicovou či levicovou kritiku integrace – zde se nabízí i třetí možnost, kde je kritika integrace účelovou strategií skupiny.
- 5) Sledovat budeme počet europoslanců s tím, abychom při počítání zabránili překrývání se počtu poslanců v momentě, kdy někteří mění skupiny během volebního období. Jako výchozí číslo nám poslouží povolební výsledek.

V úvodu jsme již naznačili, že jako informační zdroje pro analýzu poslouží zejména programy samotných skupin, skupinové deklaráce a veřejná vyjádření.

V analýze se zaměříme na následující politické skupiny: z šestého parlamentu (2004-2009) budou předmětem analýzy IND/DEM a UEN. V období sedmého parlamentu (2009-2014) za potenciálně euroskeptické považujeme ECR a EFD. V současném osmém parlamentu (2014-2019)¹⁸ se jako potenciálně euroskeptické jeví opět ECR, pozměněná EFD² a jako poslední a zároveň nejnověji vzniknuvší politická skupině ENF.

¹⁸ Pochopitelně tzv. osmý palament reflektujeme pouze povolební uspořádání potažmo konec roku 2015.

6.1 Šestý parlament 2004-2009

V období tzv. šestého parlamentu mezi lety 2004 až 2009 se v EP objevily dvě potenciální euroskeptické skupiny IND/DEM a UEN. V následujících podkapitolách si představíme obě strany a zaměříme se na jejich programová prohlášení.

6.1.1 IND/DEM

Na počátku volebního období byla IND/DEM nejsilnější euroskepticky laděnou skupinou. Nicméně ze 37¹⁹ europoslanců ke konci volebního období zbylo v IND/DEM pouze 22²⁰. Úbytek poslanců měl za příčinu zejména přechod Ligy severu a Ligy polských rodin ke skupině UEN. Předsedy skupiny byli Nigel Farage (UKIP) a dánský politik Jens-Peter Bonde (Juni Bevægelsen) (Kaniok 2007: 123).

Politický program skupiny je poměrně stručný a převážně zaměřený kriticky bez nastínění jakékoliv jiné alternativy. Skupina své členy definuje jako kritiky EU, euroskeptiky a eurorealisty. Snahou skupiny je především odmítnout současný koncept integrace Evropy v podobě EU. Dalším důležitým cílem je zamezení všem formám centralizované Evropy. V programovém prohlášení je taktéž zmínka o tom, že někteří členové jsou pro vystoupení své země z EU. Tento postoj zastává například UKIP. Za další důležitou agendu skupina považuje transparentnost.

Svůj program skupina shrnuje do pěti bodů, které odpovídají respektování evropských suverénních národních států, deklaraci lidských práv Spojených národů a parlamentní demokracii. V prvním bodě skupina jasně odmítá Evropskou ústavu, která ukazuje ambice současné integrace o nedemokratickou a centralistickou politickou strukturu. V druhém bodě je odmítnutí tzv. evropského superstátu. Třetí bod požaduje respektování kulturních a tradičních hodnot, tím se míní, že jednotliví lidé a národy by měli mít možnost definovat a chránit své vlastní tradiční, etnické a kulturní hodnoty. Čtvrtý bod zdůrazňuje, že spolupráce by měla být vedena na úrovni suverénních národních států a nikoliv centralizovaně a byrokraticky. V pátém

¹⁹ Europe politique (2016). Elections europeennes 2004 (<http://www.europe-politique.eu/elections-europeennes-2004.htm>, 30. 3. 2016)

²⁰ Archive.org (2016) MEPs of IND/DEM (<https://web.archive.org/web/20090418053159/http://www.europarl.europa.eu/members/expert/groupAndCountry/search.do?group=1554&language=EN>, 30. 3. 2016)

bodě se hovoří o respektování národních rozdílů a zájmů, přičemž se zdůrazňuje svoboda volby²¹.

Program skupiny je velice minimalistický a spíše nekonkrétní. Konkrétnost můžeme spatřit pouze v tom, co skupina odmítá. Celkově program nenabízí žádné alternativy a je laděn víceméně jen jako kritika současné integrace a jejího prohlubování.

Tabulka č. 5 : Členské strany a počet poslanců v IND/DEM²²

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
UKIP	Spojené království	11
Liga polských rodin	Polsko	10
Liga severu	Itálie	4
Červnová listina	Švédsko	3
Hnutí pro Francii	Francie	3
Křesťanská unie	Nizozemsko	2
Červnové hnutí	Dánsko	1
Lidové pravoslavné hnutí	Řecko	1
Nezávislý	Česká republika	1
Nezávislý	Irsko	1
Celkem		37

Zdroj: ²³

Nyní se zaměříme na námi sledovaná kritéria:

- 1) Skupina byla zaměřená proti současnému směru integrace a dokonce někteří členové byli proti členství v EU a žádali vystoupení své země z EU (UKIP).
- 2) V námi definované typologii hovoříme v tomto případě o tvrdém euroskeptismu, jelikož samotná skupina se výrazně vymezuje vůči současné integraci, nepodporují současnou trajektorii integrace (centralizace Evropy) a někteří zástupci skupiny požadují vystoupení své země z EU.

²¹ Archive.org (2016) Who we are - Our Program (<https://web.archive.org/web/20080615043125/http://indemgroup.eu/16/>, 30. 3. 2016)

²² Tabulka reflektuje povolební stav v červnu 2004.

²³ Wikipedia.org (2016). Independence/Democracy (<https://en.wikipedia.org/wiki/Independence/Democracy>, 30. 3. 2016)

- 3) Euroskeptismus je u dané skupiny v programu naprosto dominantní a de facto jiná témata než negativní vymezení vůči současné integraci se v programu neobjevují.
- 4) Kritika evropské integrace převážně vychází z pravicové báze. Nicméně vzhledem k tomu, že skupina nenabízí víceméně žádnou alternativu ke své kritice, lze dojít k závěru, že euroskeptismus je u této skupiny v jisté míře využíván jako populistická strategie.
- 5) Počet poslanců: 37.

6.1.2 UEN

Po volbách v roce 2004 UEN seskupilo 27²⁴ poslanců. V průběhu volebního období (2004-2009) UEN dokázalo získat několik poslanců z IND/DEM a díky tomu se podařilo rozšířit počet poslanců až na 44 (Judge a Earnshaw 2008: 129-130). Předsedy skupiny se stali Ir Brian Crowley (Fianna Fáil) a Italka Christiana Muscardini (Alleanza Nazionale). Skupina nese výrazné zastoupení členů z tzv. východního rozšíření, když v roce 2007 ze 44 poslanců jich bylo 26 východoevropských (Kaniok 2007: 124), což je vzhledem k poměru celkového počtu poslanců a poslanců z východního rozšíření procentuálně větší zastoupení, než je průměr.

Program UEN není taktéž výrazně obsáhlý. Svůj program skupina shrnuje do dvanácti stručných bodů. Základním principem skupiny je zejména respektování a chránění rozdílných kultur, identit a jazyků. Nicméně skupina hovoří o EU jako o aktérovi, který se musí rozvíjet a být silou k vytvoření světové stability a dialogu. Obecně se program neobrací zády k EU a více méně UEN s EU jako platformou integrace počítá. Program není nikterak kritický vůči EU či obecné myšlence integrace Evropy.²⁵

Zařazení UEN obecně mezi euroskeptické je velice problematické. Perspektivou programu můžeme o skupině hovořit naopak jako o proevropském aktérovi s jistou rezervovaností na poli zvyšování federalizace EU. Tento pohled na EU potvrzuje taktéž předseda Brian Crowley UEN, který v rozhovoru pro EURACTIV.COM vyjadřuje podporu Evropskému projektu a společným politikám EU, nicméně směr federalizace Evropy podobný

²⁴ Europe politique (2012). Elections europeennes 2004 (<http://www.europe-politique.eu/elections-europeennes-2004.htm>, 30. 3. 2016)

²⁵ Archive.org (2016). UEN Charter (https://web.archive.org/web/20080305172007/http://www.uengroup.org/about_uen_charter.html, 1. 4. 2016)

USA je pro jeho skupinu nepřijatelný²⁶. Jestliže bychom ovšem pohlédli blíže na členskou základnu UEN, tak bychom zde našli řadu radikálně pravicových stran, které z hodnotových důvodů chápou EU jako ohrožení národní suverenity. K takovému příkladu nám může posloužit např. italská strana Lega Nord (Liga severu), která rozhodně v letech 2004-2009 zastávala euroskeptické názory, kterými se vymezovala vůči EU a odmítala směr současné integrace (vytváření superstátu) (Gómez-Reino 2014: 136-137). K závěru, že je minimálně velice problematické UEN identifikovat jako euroskeptickou, se přiklání i Kaniok a Hloušek (Hloušek a Kaniok 2007: 124). Pro naši analýzu jsou ovšem důležité názory a pozice celé skupiny a nikoliv jednotlivé členské strany a touto perspektivou budeme hodnotit i UEN.

Tabulka č. 6 : Členské strany a počet poslanců v UEN²⁷

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Národní aliance	Itálie	8
Právo a spravedlnost	Polsko	7
Liga polských rodin	Polsko	5
Sebeobrana Polské republiky	Polsko	5
Fianna Fáil – Republikánská strana	Irsko	4
Liga severu	Itálie	4
Pro vlast a svobodu	Lotyšsko	4
Strana „Piast“	Polsko	3
Dánská lidová stran	Dánsko	1
Litevský rolník a Zelená unie	Litva	1
Pořádek a spravedlnost	Litva	1
Pravice	Itálie	1
Celkem	44	

Zdroj: ²⁸

Shrnutí sledovaných kritérií:

- 1) Skupina se nijak významně nevymezuje vůči současné integraci a nezpochybňuje členství v EU.

²⁶ EURACTIV.COM (2009). IndDem / UEN: Eurosceptic Group in the European Parliament (<https://www.youtube.com/watch?v=IL0IFC8g9Zk>, 16. 4.2016)

²⁷ Tabulka reflektuje stav členů skupiny po přesunu několika členů z IND/DEM. Stav odpovídá začátku roku 2008.

²⁸ Wikipedia.org (2016). Union for Europe of the Nations (https://en.wikipedia.org/wiki/Union_for_Europe_of_the_Nations, 2. 4. 2016)

- 2) Z hlediska typologie dle programu skupiny nelze UEN považovat ani za měkce euroskeptickou natož za tvrdou variantu euroskeptismu.
- 3) V programu takřka nenalezme euroskeptické postoje.
- 4) Jelikož se euroskeptické postoje v programu neobjevují, tak nelze v tomto bodě UEN hodnotit.
- 5) Počet poslanců: 27.

6.2 Sedmý parlament 2009-2014

Na konci šestého parlamentu trpěli IND/DEM a UEN vnitřními spory, které vyvrcholily k přesunům stran mezi skupinami. Celý proces nakonec eskaloval v neschopnost obou skupin opět vytvořit politickou skupinu v EP. Část euroskepticky smýšlejících stran vytvořila a navazovala na IND/DEM. Vznikla tak nová skupina EDF. Více konzervativní a liberální strany přemýšlející o EU velice kriticky se uskupily v ECR. Na závazku o vzniku ECR, jak jsme v předchozí kapitole popsali, se dohodly strany CP, ODS a PiS už v roce 2005.

6.2.1 EFD

Po eurovolbách v roce 2009 se okolo britské strany UKIP vytvořila skupina EFD. Tato strana výrazně navazovala na skupinu IND/DEM z předchozího volebního období. O provázanosti hovoří i fakt, že řada členských stran EFD se angažovala v IND/DEM včetně zvoleného předsedy EFD Nigela Faraga.

EFD ve svém programu popisuje svou politiku ve čtyřech bodech. V poměrně stručném programu EFD vyjadřuje svou nevoli k evropské byrokracii a vytvoření jediného centralizovaného evropského superstátu. Jako legitimní úroveň kooperace v Evropě vidí pouze spolupráci mezi jednotlivými národními demokraciemi. Kriticky se skupina ohrazuje k současnému demokratickému deficitu EU a centralistické struktuře. V neposlední řadě EFD

zdůrazňuje právo lidí a národů Evropy na ochranu svých hranic a posilování svých historických, tradičních, náboženských a kulturních hodnot.²⁹

Tabulka č. 7: Přehled členských stran EFD

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Strana za nezávislost Spojeného království	Spojené království	13
Liga Severu	Itálie	8
Lidové ortodoxní hnutí	Řecko	2
Pořádek a spravedlnost	Litva	2
Dánská lidová strana	Dánsko	1
Finská strana	Finsko	1
Hnutí za Francii	Francie	1
Miluji Itálii	Itálie	1
Národní front za spásu Bulharska	Bulharsko	1
Slovenská národní strana	Slovensko	1
Státní reformní strana	Nizozemí	1
Celkem		32

Zdroj:³⁰

Shrnutí sledovaných kritérií:

1) O vztahu k členství v EU se skupina ve svém programu nevyjadřuje. Nicméně minimálně v případě britské UKIP lze hovořit o požadavku na vystoupení Spojeného království z EU. Jejich vztah k prohlubování integrace je negativní. K vytváření nových smluv či modifikaci těch stávajících EFD požaduje vytvoření férového národního referenda.

2) Skupinu prismatem naší typologie lze považovat za tvrdě euroskeptickou. Navzdory tomu, že nikde není přímý důraz na požadavek zrušení EU či požadavek na vystoupení členských stran EFD z EU. Ovšem, co lze jasně deklarovat, je postoj EFD, že se současná podoba evropské integrace zakládá na špatných principech a veškerou kooperaci států uznává pouze na národních úrovních nikoliv skrz centralizovaný superstát. Z tohoto lze usuzovat, že

²⁹ Archive.org (2016). Political Platform EFD (<http://web.archive.org/web/20100603215755/http://www.efdgroupp.eu/the-group/political-platform.html>, 1. 4. 2016)

³⁰ Europe politique (2012). Le Groupe Europe Libertés Démocratie (ELD) (<http://www.europe-politique.eu/europe-libertes-democratie.htm>, 30. 3. 2016)

EFD vidí EU jako nefunkční model. Z těchto důvodů hodnotíme EFD jako tvrdě euroskeptickou.

3) Přítomnost euroskeptických témat v programu je značná a euroskeptismus lze označit za dominantní prvek programu.

4) EFD ve své kritice vychází z pravicové kritiky EU či evropské integrace. Skupina se snaží bránit suverenitu národních států jako klíčového prvku spolupráce v Evropě. Dále skupina kritizuje demokratický deficit EU, ale stejnou argumentační logiku i základ nalezneme u kritiky levicové.

5) Počet poslanců: 32.

6.2.2 ECR

ECR se ve svém programu odkazuje na Pražskou deklaraci, která vznikla v březnu 2009 v Praze a stala se hlavním programovým dokumentem ECR. V deklaraci se ECR hlásí k naléhavé potřebě reformovat EU dle eurorealistického přístupu, otevřenosti, odpovědnosti a demokracie. Stěžejní téma deklarace je respektování suverenity jednotlivých národů a soustředění se na hospodářskou obnovu, růst a konkurenceschopnost.³¹

V Pražské deklaraci nenalezneme přímou a konkrétní kritiku EU. Obecně ECR nevystupuje kriticky vůči myšlence evropské integrace. Lehkou kritiku nalezneme v bodech, které se týkají federalizace a suverénní integrity národního státu. EU vnímá skupina ECR jako instituci, kde dochází k nadměrné byrokracii a požaduje větší transparentnost zejména u evropských fondů.³²

³¹ European Conservatives and Reformists Group (2012) Pražská deklarace (<http://ecrgroup.eu/cz/?p=2323>; 1. 4. 2016).

³² European Conservatives and Reformists Group (2012) Pražská deklarace (<http://ecrgroup.eu/cz/?p=2323>; 1. 4. 2016).

Tabulka č. 8 : Členské strany a počet poslanců v ECR

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Konzervativní strana	Spojené království	25
Právo a spravedlnost	Polsko	10
Občanská demokratická strana	Česká republika	9
Polsko je nejdůležitější	Polsko	3
Nezávislý	Polsko	2
Křesťanská unie	Nizozemí	1
Listina Dedecker	Belgie	1
Maďarské demokratické fórum	Maďarsko	1
Nezávislý	Dánsko	1
Ulsterská unionistická strana	Spojené království	1
Volební akce Poláků na Litvě	Litva	1
Za vlast a svobodu/Lotyšské národní hnutí nezávislosti	Lotyšsko	1
Celkem		56

Zdroj: (Cabada 2011: 9)

Shrnutí sledovaných kritérií:

- 1) ECR se negativně nevymezuje vůči členství v EU, k současné integraci nezaujímá přímo negativní postoj, ale brání se pokračující federalizaci EU.
- 2) Skupina se vymezuje vůči směřování EU k federalizaci. Tento aspekt postojů ECR lze hodnotit jako měkký euroskeptismus. ECR se dále velice negativně staví vůči jednotné měně. Cílem této kritiky ovšem není zrušení eurozóny ale spíše obrana států, které jednotnou měnu nepřijali. Celkově z výše popsaných důvodů hodnotíme ECR jako měkce euroskeptickou.
- 3) Vzhledem k počtu bodů v programu jsou euroskeptické postoje spíše menšinové. Nicméně témata evropské integrace jsou pro skupinu velice důležitá. Navzdory tomuto faktu se euroskeptická témata v programu vyskytují v malé míře dominance.
- 4) Skupina ve své kritice EU vychází z respektování suverenity národních států. EU kritizuje za snahu o federalizaci či přílišnou byrokracii. Z tohoto lze usuzovat, že skupina v řadě kritik vychází z pravicové báze, což není velké překvapení, když se podíváme na složení ECR, kde jsou členy převážně konzervativní a liberální strany.
- 5) Počet poslanců: 56.

6.3 Osmý parlament 2014-2019

V období osmého parlamentu se nejdříve vytvořily dvě potenciálně euroskeptické skupiny, které se v parlamentu udržely z předchozího volebního období. ECR zůstala v nepozměněné podobě a rozšířila řady svých členů. EFD prošla změnou především názvu z EFD na EFD² či EFDD (Europe of Freedom and Direct Democracy – Evropa svobody a přímé demokracie). Členská základna EFD² doznala obdobných změn jako u ECR. Jádro skupiny zůstalo prakticky stejné a naopak se podařilo přivést nové členy. V létě 2015 k těmto dvou skupinám přibyla ENF, která se seskupila především okolo francouzské Národní fronty.

6.3.1 ECR

Skupina ECR si v povolebním upořádání značně polepšila. Počet svých členů rozšířila na 70³³. Přestože zakládající členové si mírně ve volbách pohoršili, celkově ECR značně rozšířila členskou základnu. Zejména ECR posílila o německé strany ALFA a FAMILIE. V následující tabulce si můžeme povšimnout, že skupina má mnoho členských stran s jedním mandátem a několik poslanců z řad nezávislých.

Tabulka č. 9: Členské strany a počet poslanců v ECR

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Konzervativní strana	Spojené království	20
Právo a spravedlnost	Polsko	18
Aliance pro pokrok a obnovu	Německo	5
Nová vlámská aliance	Belgie	4
Dánská lidová strana	Dánsko	3
Finská strana	Finsko	2
Konzervatisti a reformisté	Itálie	2
Lidové ortodoxní hnutí	Řecko	2
Občansko-demokratická strana	Česká republika	2
Bulharsko bez cenzury	Bulharsko	1
Chorvatská konzervativní strana	Chorvatsko	1
Křesťanská unie	Nizozemsko	1
Národní aliance	Lotyšsko	1

³³ European parliament (2009). Election results 2009 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2009.html>, 20. 3. 2016)

Nezávislý	Rumunsko	1
Nezávislý	Kypr	1
Nezávislý	Dánsko	1
Nezávislý	Řecko	1
Nezávislý	Irsko	1
NOVA	Slovensko	1
Obyčejní lidé	Slovensko	1
Polská pravice ³⁴	Polsko	1
Rodinná strana	Německo	1
Státní reformní strana	Nizozemsko	1
Svoboda a solidarita	Slovensko	1
Ulsterská unionistická strana	Spojené království	1
Volební akce Poláků na Litvě	Litva	1
Celkem		75

Zdroj: ³⁵

Program skupiny ECR nebyl pozměněn a skupina stále vychází především z principů Pražské deklarace. Skupina se dlouhodobě označuje za eurorealistickou, což de facto pravděpodobně více vystihuje její postoje než označení euroskeptická. Závěry analýzy námi čtyř zkoumaných kritérií zůstávají z důvodu shodnosti zkoumané matérie stejná jako v přechodném období. Potvrzení politického směru skupiny sledujeme také v prvním projevu v Evropském parlamentu nového předsedy ECR Syeda Kamalla, který kritizuje současné směřování EU, jenž je dle jeho slov zastaralým modelem z padesátých let minulého století. Z tohoto důvodu volá po změnách v EU, jelikož bránění současného status quo nevede k rozvoji a úspěchu³⁶.

Rekapitulace shrnutí z předchozího období:

- 1) ECR se negativně nevymezuje vůči členství v EU, k současné integraci nezaujímá přímo negativní postoj, ale brání se pokračující federalizaci EU.
- 2) Skupina se vymezuje vůči směřování EU k federalizaci. Tento aspekt postojů ECR lze hodnotit jako měkký euroskeptismus. ECR se dále velice negativně staví vůči jednotné měně.

³⁴ Jedná se o polskou stranu Prawica Rzeczypospolitej. Její název v českém jazyce není ustálen.

³⁵ European parlament (2016). Group ECR

(<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4271>, 1. 4. 2016)

³⁶ ECR (2014). Syed Kamall: the EU must meet the challenges of the 2050s, not the problems of the 1950s (<https://www.youtube.com/watch?v=aaYvUU9Vaco>, 16. 4. 2016)

Cílem této kritiky ovšem není zrušení eurozóny ale spíše obrana států, které jednotnou měnu nepřijali. Celkově z výše popsaných důvodů hodnotíme ECR jako měkce euroskeptickou.

3) Vzhledem k počtu bodů v programu jsou euroskeptické postoje spíše menšinové. Nicméně témata evropské integrace jsou pro skupinu velice důležitá. Navzdory tomuto faktu se euroskeptická témata v programu vyskytují v malé míře dominance.

4) Skupina ve své kritice EU vychází z respektování suverenity národních států. EU kritizuje za snahu o federalizaci či přílišnou byrokracii. Z tohoto lze usuzovat, že skupina v řadě kritik vychází z pravicové báze, což není velké překvapení, když se podíváme na složení ECR, kde jsou členy převážně konzervativní a liberální strany.

5) Počet poslanců: 70.

6.3.2 EFD²

Jak jsme již zmínili EFD² navazuje v parlamentu na skupinu EFD. Ve skupině tvoří dominantní prvek britská strana UKIP, která je od začátku svého působení v EP v euroskeptických tématech velice aktivní. Druhým dominantním členem je italské Hnutí pěti hvězd, které relativně nedávno (2009) založil italský komik Beppe Grillo. Zbylé strany mají ve skupině pouze jediného poslance s výjimkou strany Švédský demokratů, kteří disponují dvěma europoslanci. Obecně lze konstatovat, že EFD² se potýká, a to i během předchozího období, s problematikou přebíháním svých členů. Skupině dokonce nedlouho po volbách v roce 2014 hrozil kolaps. V momentě po odchodu lotyšské poslankyně Ivety Griguleové skupina přestala splňovat pravidlo o zastoupení jedné čtvrtiny členských států mezi svými členy³⁷. Tento problém skupina vyřešila přijetím polského poslance Roberta Iwaszkiewicze ze strany Kongres nové pravice³⁸. Nejen tato událost však ukazuje na roztržičnost a nestálost skupiny. Podobné události jsme mohli sledovat i během předchozích volebních období a to ať v IND/DEM či EFD.

³⁷ POLITICO (2016). Farage's EFDD group collapses (<http://www.politico.eu/article/efdd-group-collapses/>, 5. 4. 2016)

³⁸ BBC (2016). UKIP's alliance in Europe rescued by Polish MEP (<http://www.bbc.com/news/world-europe-29692378>, 5. 4. 2016)

Tabulka č. 10: Členské strany a počet poslanců v EFD²

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Strana za nezávislost Spojeného království	Spojené království	22
Hnutí pěti hvězd	Itálie	17
Švédští demokraté	Švédsko	2
Alternativa pro Německo	Německo	1
Kongres nové pravice	Polsko	1
Nezávislý	Francie	1
Pořádek a spravedlnost	Litva	1
Strana svobodných občanů	Česká republika	1
Celkem		46

Zdroj: ³⁹

Programové prohlášení EFD² je naprosto totožným textem programu EFD z předchozího období (srov. ⁴⁰ a ⁴¹). Rozdíl oproti předchozímu období lze spatřit především ve změně samotného jména, které je doplněno o „přímou demokracii“. Tato část názvu odkazuje na kritiku EU a jejího demokratického deficitu. Skupina upozorňuje na problematiku Evropské komise, která není přímo volena občany EU, a přesto s velice závažným dopadem na občany rozhoduje. V tomto kontextu skupina volá po přímé demokracii, která by reprezentovala rozmanitost Evropy. Dále skupina věří, že většina rozhodnutí by měla být legitimována referendem, které by se nemělo odehrávat pouze na národní úrovni, ale také na regionální a lokální.⁴² Oproti předchozímu období tak požadavek referenda byl rozšířen na většinu rozhodnutí EU a nejen na legitimizaci důležitých smluv. Samotný požadavek o referendu naráží zejména na jeden z hlavních požadavků UKIP, tj. uskutečnění referenda o setrvání Spojeného království v EU. Předseda EFD² a leader UKIP v EP Nigel Farage se vyjádřil, že on a jeho strana podporuje myšlenku na opuštění Spojeného království Evropskou unií⁴³.

³⁹ European parliament (2016). Members of Europe of Freedom and Direct Democracy (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4276>, 25. 3. 2016)

⁴⁰ Archive.org (2016). Political Platform EFD (<http://web.archive.org/web/20100603215755/http://www.efddgroup.eu/the-group/political-platform.html>, 1. 4. 2016)

⁴¹ EFDD Group (2016). Our Charter (<http://www.efddgroup.eu/about-us/our-charter>, 1. 4. 2016)

⁴² EFDD Group (2016). Direct Democracy (<http://www.efddgroup.eu/about-us/direct-democracy>, 1. 4. 2016)

⁴³ Euractiv.com (2015). British eurosceptics join forces with out campaign group (<http://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/british-eurosceptics-join-forces-with-out-campaign-group/>, 16. 4. 2016)

Rekapitulace shrnutí z předchozího období:

- 1) O vztahu k členství v EU se skupina ve svém programu nevyjadřuje. Nicméně minimálně v případě britské UKIP lze hovořit o požadavku na vystoupení Spojeného království z EU. Jejich vztah k prohlubování integrace je negativní. K vytváření nových smluv či modifikaci těch stávajících EFD požaduje vytvoření férového národního referenda.
- 2) Skupinu prismaticem naší typologie lze považovat za tvrdě euroskeptickou. Navzdory tomu, že nikde není přímý důraz na požadavek zrušení EU či požadavek na vystoupení členských stran EFD z EU. Ovšem, co lze jasně deklarovat, je postoj EFD, že se současná podoba evropské integrace zakládá na špatných principech a veškerou kooperaci států uznává pouze na národních úrovních nikoliv skrz centralizovaný superstát. Z tohoto lze usuzovat, že EFD vidí EU jako nefunkční model. Z těchto důvodů hodnotíme EFD jako tvrdě euroskeptickou.
- 3) Přítomnost euroskeptických témat v programu je značná a euroskeptismus lze označit za dominantní prvek programu.
- 4) EFD ve své kritice vychází z pravicové kritiky EU či evropské integrace. Skupina se snaží bránit suverenitu národních států jako klíčového prvku spolupráce v Evropě. Dále skupina kritizuje demokratický deficit EU, ale stejnou argumentační logiku i základ nalezneme u kritiky levicové.
- 5) Počet poslanců: 46.

6.3.3 ENF

V polovině roku 2015 vznikla nová politická skupina výrazně navázaná na francouzskou Národní frontu. V ENF reprezentuje Národní fronta více než jednu polovinu členů. Národní fronta v čele s Marine Le Penovou a Strana pro svobodu v čele s Geertem Wildersem stáli o vytvoření skupiny hned po hlášení voleb. Skupině se povedlo získat strany z pěti zemí, ale k založení skupiny potřebovali členy ze sedmi zemí EU. Po dlouhém vyjednávání se skupině povedlo získat jednoho polského poslance z Kongresu nové pravice a poslankyni z britské strany UKIP Janice Atkinsonovou. Získání Atkinsonové ENF vnímá jako jakousi pomstu UKIP a především Nigelu Farageovi, jelikož on označil Národní frontu s Le Penovou za rasistickou a antisemitskou. Z tohoto důvodu odmítl s těmito stranami komunikovat

a spolupracovat v rámci jedné skupiny.⁴⁴ Jak se zdá ENF je příkladem skupiny, která se s poslanci snaží „obchodovat“. Ostatně tuto svou strategii neskrývají. Zde je nutné podotknout, že malé skupiny jako ENF jsou de facto k tomuto obchodování s poslanci tlačeni řádem EP. Národní strany se následně snaží vytvořit skupinu i těmito způsoby, aby dostáhli na finanční, materiální a mocenské zisky.

Tabulka č. 11: Členské strany a počet poslanců v ENF

NÁZEV STRANY	ČLENSKÝ STÁT	POČET POSLACŮ
Národní fronta	Francie	20
Liga severu	Itálie	5
Strana pro svobodu	Nizozemsko	4
Svobodná strana Rakouska	Rakousko	4
Kongres nové pravice	Polsko	2
Nezávislý	Rumunsko	1
Nezávislý	Spojené království	1
Vlámský zájem	Belgie	1
Celkem		38

Zdroj: ⁴⁵

ENF své politické principy shrnuje v pěti bodech, kdy zdůrazňuje témata: 1) respekt k demokracii, 2) suverenita, 3) identita, 4) specifická a 5) svoboda. Pro naši analýzu jsou nejvíce vypovídající body 2, 3 a 4. V druhém bodě skupina odmítá směřování integrace k vytvoření evropského superstátu či k nadnárodní formě spolupráce. Především tak zdůrazňuje, že ENF je proti jakémukoliv převodu národní suverenity ve prospěch nadnárodních orgánů či evropských institucí. V dalších dvou bodech skupina apeluje na zachování národních identit a vyzdvihuje právo států bránit své specifické a unikátní ekonomické, sociální, kulturní a teritoriální modely.⁴⁶ Obecně lze upozornit, že program je více méně nekonkrétní a zároveň nijak obsáhlý či propracovaný. V programu je jen pár konkrétních principů, kterými se skupina chce řídit.

Shrnutí sledovaných kritérií:

⁴⁴ POLITICO (2016). How Le Pen did it (<http://www.politico.eu/article/how-le-pen-did-it-fn-enf/>, 5. 4. 2016)

⁴⁵ European parliament (2016). Members of Europe of Nations and Freedom (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4907>, 25. 3. 2016)

⁴⁶ Movement for a Europe of Nations and Freedom (2015). POLITICAL PLATFORM (<http://www.menleuropa.eu/political-platform/>, 5. 4. 2016)

- 1) K otázce členství se ENF jako skupina nevyjadřuje. V otázce postoje k aktuálnímu směru integrace se naopak skupina vyjadřuje velice negativně a současný směr prohlubující se integrace a vytváření silnější nadnárodní struktury vnímá ENF jako negativní jev.
- 2) Perspektivou naší typologie můžeme ENF vnímat někde na pozici mezi měkkým a tvrdým euroskeptismem. Skupina se nijak agresivně nevymezuje vůči členství v EU, ale na druhou stranu dle svých principů je současná integrace naprosto v rozporu s idejemi ENF. Nicméně vzhledem k tomu, že Taggart s Szczerbiakem v definici tvrdého euroskeptismu zahrnují taktéž částečně možnou integraci v rámci určitých oblastí, označujeme skupinu ENF jako tvrdě euroskeptickou, jelikož odpor vůči současné integraci je značný.
- 3) Euroskeptická tematika není v programu naprosto dominantní, ale zcela určitě zastává velice důležitou tematiku postojů skupiny.
- 4) Z povahy dvou vůdčích stran skupiny (Národní fronta a Strana pro svobodu) je nepochybné, že v případě ENF se jedná o pravicovou kritiku EU. Nicméně jednotlivé pozice kritiky nejsou v programu výrazněji propracovány.
- 5) Počet poslanců: 38.

7 Komparace euroskeptických skupin v EP 2004 – 2015

V rámci této kapitoly provedeme komparaci napříč námi sledovanými skupinami. V komparaci se zaměříme na námi sledovaná kritéria. Cílem komparace je poukázat na rozdílné přístupy mezi skupinami k jednotlivým kritériím.

Rekapitulace kritérií komparace:

- 1) Jaký přístup má skupina k členství v EU či k současné integraci v podobě EU?
- 2) Zda danou politickou skupinu můžeme dle Taggartovi a Szczerbiakovi typologie označit za měkce či tvrdě euroskeptickou.
- 3) Jsou v programu euroskeptické postoje u skupiny dominantní nebo se spíše nalézají na okraji hlavních zájmů skupiny?
- 4) Skupina zastává pravicovou či levicovou kritiku integrace – zde se nabízí i třetí možnost, kde je kritika integrace účelovou strategií skupiny.
- 5) Počet europoslanců

1) Prvním kritériem komparace je postoj k členství v EU a vztah k současné integraci. Žádná z analyzovaných skupin se jako celek v rámci programu nepřihlásila k absolutnímu požadavku vystoupení z EU. Jakousi výjimku zde tvoří skupina IND/DEM, která poukázala na některé strany své skupiny, kteří vystoupení své země akcentují. Přestože IND/DEM hovoří v množném čísle, uvádějí jako příklad pouze UKIP. S jakýmsi ukrytým požadavkem „na vystoupení z EU“ se setkáme u EFD a EFD². Tyto skupiny mají totožný program, ve kterém nehovoří přímo o vystoupení z EU, ale nepokládají EU za správný model evropské spolupráce. Ta pro ně je založena na špatném principu evropské integrace. Obě skupiny upřednostňují spolupráci na úrovni jednotlivých států.

V otázce současné integrace se pouze s jednou výjimkou vyjádřili všechny skupiny velice kriticky ke směřování EU - zvyšující se federalizace a centralizace. Výjimku zde představuje skupina UEN. O problematice prohlásit UEN za euroskeptickou skupinu jsme již hovořili. S trochu mírnějším přístupem přichází ENF, která vnímá prohlubování integrace a

posilování nadnárodní struktury jako negativní jev. S pominutím UEN se jako nejvíce přívětivá k současné integraci jeví ECR, která vnímá za největší problém postupující federalizaci.

2) Zadrželi jsme sledovali typ euroskeptismu. Ve sledovaném období jsme zaznamenali vždy alespoň jednu tvrdě euroskeptickou skupinu. Prakticky vždy šlo o skupinu, ve které tvořila základ britská strana UKIP. De facto v případech skupin IND/DEM, EFD a EFD² můžeme hovořit o kontinuální pokračování stejných myšlenek a principů. Ostatně skupiny EFD a EFD² mají totožné programové prohlášení. EFD se vždy hlásila k tomu, že je pokračovatelem IND/DEM, EFD² naopak navazuje na EFD.

Druhý typ euroskepsce se objevuje až v období 2009-2014. Měkký euroskeptismus v EP reprezentuje ECR. S nepozměněným programem a stejnou mírou euroskepsce se ECR prezentuje i v následujícím období. Skupina UEN není kvantifikována, jelikož její program dle definice naší typologie a definice euroskeptismu obecně nenaplnuje podmínky pro takovéto označení skupiny.

Tabulka č. 12: Přehled euroskeptických skupin v EP 2004-2015

Zkratka skupiny	Volební období	Míra euroskepsce
IND/DEM	2004-2009	Tvrký
UEN	2004-2009	-
EFD	2009-2014	Tvrký
ECR	2009-2014	Měkký
EFD2	2014-2019	Tvrký
ECR	2014-2019	Měkký
ENF	2014-2019	Tvrký

Zdroj: autor

3) V třetím bodu se věnujeme porovnání dominance euroskeptických témat v programu. Programová prohlášení všech sledovaných skupin jsou poměrně stručná. Jestliže bychom porovnali obsáhlost programového prohlášení u EPP (European People Party – Evropská lidová stran) či u GUE/NGL (European United Left/Nordic Green Left – Evropská sjednocená levice/

Severská zelená levice) (srov.: ⁴⁷ a ⁴⁸), všimli bychom si velice markantního rozdílu v rozsahu a hloubce myšlenek. Důvodem této programové stručnosti může být povaha euroskeptických stran, které se velice těžko shodují. Stručný a minimalistický program tak může skupině posloužit jako kompromisní nejmenší společný jmenovatel.

Značnou dominanci euroskeptických témat nalzáme především v programech IND/DEM, EFD a EFD². Zejména u IND/DEM dominance euroskeptických témat působí velice účelově a budí dojem, že se jedná spíše o populistický nástroj jako oslovit voliče. Menší míru dominance vidíme u ENF a ECR. U těchto stran je zřejmé, že euroskepse není jediným důležitým tématem. Poslední skupinou je UEN, u které se v programu nenacházejí euroskeptická témata.

4) Ve čtvrtém bodu se věnujeme pozici (levice-pravice) odkud „přichází“ kritika EU či evropské integrace. Všechny skupiny, opět až na výjimku UEN, vycházejí určitým způsobem z pravicové kritiky. V prvním sledovaném období můžeme pozorovat u IND/DEM tendenci využívat euroskepsi jako strategický nástroj populistické politiky. U ostatních skupin vidíme větší snahu o proniknutí do podstaty kritiky EU. Nejvíce patrná je tato snaha u EFD potažmo EFD² a následně u ECR, která mimo programové prohlášení Pražské deklarace nabízí hlubší důvody kritiky, např. jednotné měny.

5) V následující tabulce č. 13 nabízíme úplný přehled počtů euroskeptických poslanců v jednotlivých volebních obdobích. V každém období nalezneme jednoho zástupce euroskeptického typu s výjimkou šestého parlamentu (2004-2009). V tomto období se taktéž nalézají UEN (problematicky označitelná za euroskeptickou skupinu), která na začátku období disponovala 27 poslanci. Nehledě na tuto výjimku můžeme pozorovat celkový nárůst euroskepticky laděných poslanců, který je nejvíce markantní v posledním volebním období 2014-2019.

⁴⁷ European People Party (2012). Manifesto 2012
(http://www.epp.eu/files/uploads/2015/09/Manifesto2012_EN.pdf, 6. 4. 2016)

⁴⁸ European United Left/Nordic Green Left (2015). WHO WE ARE WHAT WE WORK FOR
(http://www.guengl.eu/uploads/publications-documents/EN_web.pdf, 6. 4. 2016)

Tabulka č. 13: Přehled počtu euroskeptických poslanců 2004-2015

Míra euroskepse	Počet poslanců	Volební období	Celkový počet euroskeptických poslanců
Měkká	-	2004-2009	37
Tvrdá	37		
Měkká	56	2009-2014	88
Tvrdá	32		
Měkká	70	2014-2019	154
Tvrdá	84		

Zdroj: autor

Tabulka č. 14: Celkový přehled komparace euroskeptických skupin v EP 2004-2015

		Euroskeptické politické skupiny 2004-2015						
		IND/DEM	UEN	EFD	ECR 2009-2015	EFD ²	ENF	
Kritéria komparace	Proti: členství EU/ současná integrace	ANO/ někteří členové ANO	NE/ NE	ANO/ někteří členové ANO	NE/ANO		ANO/ někteří členové ANO	NE/ANO
	Typologie euro-skeptismu	Tvrdý	-	Tvrdý	Měkký		Tvrdý	Tvrdý
	Dominance tématiky euroskepse	Dominantní	-	Dominantní	Malá míra Dominance		Dominantní	Malá míra Dominance
	Ideová báze kritiky	Převážně z prava	-	Pravicová	Pravicová		Pravicová	Pravicová
	Počet poslanců	37	27	32	56	70	46	38

Zdroj: autor

V tabulce č. 14 si můžeme prohlédnout úplný přehled prováděné komparace euroskeptických skupin v EP mezi lety 2004 až 2015. Z tabulky je zřetelné, že více méně všechny euroskeptické subjekty se nacházejí v pravicové části politického spektra. Trend dále ukazuje, že v posledních třech období došlo k nárůstu poslanců euroskeptických skupin.

8 Závěr

V předkládané diplomové práci jsme se zabývali euroskeptismem v EP především mezi lety 2004 až 2015. Cílem práce bylo zmapovat tento jev, analyzovat jeho historický vývoj v EP a komparovat euroskeptické skupiny v EP za poslední tři volební období. Nejdříve jsme se věnovali samotnému vymezení pojmu, které skrývalo jistou problematičnost práce s pojmem. Tato problematičnost se projevuje častým širokým pojmáním pojmu, vágním vymezením a praktickou nemožností pozitivního vymezení pojmu. Z tohoto důvodu jsme upřednostnili práci s negativním vymezením pojmu, které alespoň částečně nabízí jistější práci s operacionalizací s pojmem.

V následující kapitole jsme zmapovali ideovou bázi kritiky EU či evropské integrace u levice a pravice. Při porovnání kritiky obou táborů jsme došli k závěru, že oba postoje se svým zaměřením velice liší. Zatímco pravicová kritika se nejvíce orientuje na filozofický základ, oproti tomu levicová kritika zdůrazňuje ekonomický rozměr. Oba směry se shodují pouze v kritice demokratického deficitu EU. Ovšem hlavním cílem této kapitoly bylo zodpovězení otázky, zda lze euroskeptismus pokládat za ideologii. Na tuto otázku můžeme jasně odpovědět, že v případě euroskeptismu nelze hovořit o ideologii. Za hlavní důvody pokládáme zaprvé povahu euroskeptismu, který nepřináší žádný tzv. světonázor či alternativu k současné integraci a je pouze kritikou a negativním postojem. Jako druhý hlavní důvod jsme uvedli fakt, že euroskeptismus ve své kritice EU či evropské integrace vychází především z pravicových a levicových myšlenek. To znamená, že samotná ideová báze euroskepse vychází z pravicové a levicové ideologie. Z tohoto závěru vyplívá, že euroskeptismus nelze považovat za ideologii.

V rámci části věnované stranickému euroskeptismu a typologizaci stranických projevů euroskepse bylo cílem vybrat typologii pro závěrečnou analýzu a komparaci. Při výběru typologie jsme narazili na volbu mezi typologií orientovanou na míru euroskepse (Taggart a Szczerbiak) a typologií zaměřenou na obsahovou příčinu euroskepse (Riishøj). Navzdory prvnímu zdání, kdy se typologie zaměřená na obsahovou příčinu jevila jako přesnější, zvolili jsme revidovanou typologii od autorů Taggarta a s Szczerbiakem. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí byl fakt, že tato typologie nabízela preciznější rozlišení mezi jednotlivými typy euroskepse a neotvírala prostor pro případnou rozporuplnost při označení té či oné skupiny za jistý euroskeptický typ.

V samotné komparaci jsme se soustředili na řadu kritérií s tím, že cílem této komparace je především zodpovězení námi vytčených výzkumných otázek. První takovou otázkou byla shodnost či odlišnost typů euroskepsy napříč námi sledovaným obdobím. V EP parlamentu jsme mohli pozorovat v každém období tvrdě euroskeptickou skupinu. Měkce euroskeptická skupina se objevuje až ve volebním období 2009-2014. Další výzkumnou otázkou jsme se zaměřili na počet a pozici (na ose pravice-levice) euroskeptických skupin. Zde je jasnou odpovědí, že všechny námi sledované euroskeptické skupiny se nacházejí v pravé části politického spektra. Z nám provedené analýzy vyplývá, že politické skupiny, které se nacházejí na pravé části spektra a tíhnou k nacionalismu, konzervatismu a tradicionalismu, mají daleko větší sklon k euroskepsi než skupiny levicové, a to ať v jeho měkké či tvrdé podobě. Za trochu odlišný případ lze považovat především skupinu IND/DEM a lehce také její následovníky, kdy lze hovořit o jakési kombinaci nacionalismu, konzervatismu a tradicionalismu s jistou mírou strategického populismu, který využívá voličského potenciálu euroskeptismu. Navazující otázkou se dále věnujeme vztahu euroskeptismu a pozice strany – skupiny na extrémním pólu pravo-levého spektra. Zcela jistě zde naši tezi můžeme potvrdit z pohledu pravice. Všechny skupiny v EP, které lze považovat za extrémní pravici (ENF) či za populistickou pravici zastávající nacionální a tradiční hodnoty (IND/DEM, EFD a EFD²), měly a mají tendenci tíhnout taktéž k euroskeptismu. Na levé části spektra se tato teze nepotvrdila. Skupina GUE-NGL, kterou lze považovat za nejvíce levicovou skupinu v EP, jako celek nenaplnuje ani kritéria euroskeptismu a její hodnocení jako radikálně extrémistické by bylo pravděpodobně taktéž problematické. Samozřejmě bychom v této skupině našli strany jako, např. českou stranu KSČM, která by našim kritériím odpovídala, ale předmětem naší analýzy byly politické skupiny v EP jako celek a touto perspektivou GUE-NGL hodnotíme. Nezbyvá než konstatovat, že verifikovat tuto tezi na levé části spektra není možné, jelikož se takový subjekt ve sledovaném období v EP neobjevil.

V poslední otázce výzkumu jsme se věnovali počtu euroskeptických poslanců v EP. Ve všech třech sledovaných obdobích můžeme pozorovat poměrně stabilní euroskeptickou skupinu tvořenou především okolo britské strany UKIP. Ta dokázala ve všech třech obdobích vytvořit euroskeptickou skupinu, která více méně vždy navazovala na skupinu z předchozího období. Tyto skupiny vždy disponovaly stabilně více než 32 poslanci. Jestliže bychom se nyní zaměřili na absolutní čísla euroskeptických poslanců, lze konstatovat, že v průběhu sledovaného časového úseku vždy docházelo k postupnému navyšování euroskeptických poslanců. Tento trend se potvrzuje jak u tvrdého, tak u měkkého euroskeptismu. Celkově můžeme z nasbíraných

dat konstatovat, že absolutní podíl obou variant euroskeptismu měl ve třech volebních obdobích vždy rostoucí tendenci až k současným 154 poslancům z celkových 751⁴⁹.

Ze zkoumaných euroskeptických skupin bylo často patrné, že se skupiny nikterak významně a zřetelně vyzdvihovat významné krizové okamžiky integrace. Nicméně okrajově se tyto tématicky v jejich programech a prohlášeních objevují. Měkký euroskeptismus (především ECR) reflektoval různé potíže zejména jednotlivých politik EU např. s Eurozónou. Naopak u tvrdě euroskeptických skupin jsme svědci kritiky a nevíry v samotné současné principy evropské integrace.

⁴⁹ European Parliament (2016). Organization and Rules
(<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/20150201PVL00010/Organisation-and-rules>, 16. 4. 2016)

9 Zdroje

9.1 Seznam použité literatury

AKBABA, Sertan (2014). A Critical Assessment of a Eurosceptic Party Group on European Integration: *A Case Study of the European Conservatives and Reformists Group*. *Baltic Journal of European Studies*. 4, 1, s. 97-118.

BALANYÁ, Belén (2003). *Odvracená strana Evropské unie: Evropa v režii nadnárodních korporací* (Košice: Paradigma).

CABADA, Ladislav (2011). The Role of Central European Political Parties in the Establishment and operation of The European Conservatives and Reformist Group: in *Politics in Central Europe* (Praha: Aleš Čeněk); volume 7; number 2; s. 12.

CONTI, Nicolo (2003). *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case*. Sussex European Institute: SEI Working Paper No 70 (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-13.pdf&site=266>).

DADDOW, Oliver J. (2006) *Euroscepticism and the Culture of the Discipline of History*. *Review of International Studies* 32(2), 309-328.

DOBRESCU, Paul (2012). *Historical Patterns of Euroscepticism*. *Transylvanian Review* 21(1), 81-100.

DOČKAL, Vít; KANIOK, Petr; ZÁVĚŠICKÝ, Jan (2007). *Evropský parlament*. (Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal).

ERIKSEN, Erik Oddvar (2007). Conceptualising European Public Spheres. In: FOSSUM, John Erik - SCHLESSINGER, Philip (eds.), *The European Union and the Public Sphere. A Communicative Space in the Making?* (New York: Routledge), s. 23-43.

EKR skupina (2009) *EKR se představuje*. (Praha: Jalna).

FIALA, Petr (2004). Evropská ústava a evropská demokracie. In BALÍK, Stanislav, FIALA, Petr a MIKŠ, František (eds.). *Perspektivy Evropské unie: konzervativně-liberální pohledy na aktuální otázky evropské politiky* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

GÓMEZ-REINO, Margarita (2014). European integration and an alternative party family. In: GOULD, Andrew a Anthony M MESSINA. *Europe's contending identities: supranationalism, ethnoregionalism, religion, and new nationalism* (Cambridge: Cambridge University Press), s. 118-138

HABERMAS, Jürgen (2013). *K ustavení Evropy* (Praha: Filosofia).

HABERMAS, Jürgen (1998). *The inclusion of the other: studies in political Theory* (Cambridge: MIT Press).

HANDL, Vladimír (ed.) (2011). *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů).

HARMSSEN, Robert (2010). Concluding Comment: *On Understanding the Relationship between Populism and Euroscepticism*. *Perspectives on European Politics* 11(3), 333-341.

HAVLÍK, Vlastimil; KANIOK, Petr (EDS.) (2006). *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*. (Brno: Masarykova univerzita).

HLOUŠEK, Vít; KANIOK, Petr (2007). *Evropské politické strany po východním rozšíření Evropské unie*. (Brno: Masarykova univerzita).

JUDGE, David; Earnshaw, David (2008). *The European Parliament*. (New York: Palgrave Macmillan).

KANIOK, Petr (2006). *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: Reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů [disertační práce]* (Brno: Masarykova univerzita), str. 166.

KANIOK, Petr (2009). Eurogovernmentalists and Eurosceptics: A Constructive Criticism of Previous Research. In ARATÓ, Krisztina a Petr KANIOK. *Euroscepticism and European Integration*. (Zagreb: CPI), s. 159-179.

KANIOK, Petr (2012). *Eurosceptics -- enemies or a necessary part of European integration?* Romanian Journal of Political Science 12(2), 29-52.

KOPECKÝ, Petr; MUDDE, Case (2002). *The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe.* European Union Politics 3.3, str. 297-326.

LECONTE, Cécile (2014). *The EU Fundamental Rights Policy as a Source of Euroscepticism.* Human Rights Review 15(1), 83-96.

MCELROY, Gail a BENOIT, Kenneth (2012). *Policy positioning in the European Parliament.* European Union Politics 13(1), 150-167.

SZCZERBIAK, Aleks a TAGGART, Paul. (2003). *Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality.* SEI Working Paper No 69, online text: (<http://www.sussex.ac.uk/sei/documents/wp69.pdf>).

SKINNER, Marianne Sundlisaeter (2013). *Different Varieties of Euroscepticism? Conceptualizing and Explaining Euroscepticism.* Western European Non-Member States. Journal of Common Market Studies 51(1), 122-139.

ŠARADÍN, Pavel (2001). *Historické proměny pojmu ideologie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

TAGGART, Paul a SZCZERBIAK, Aleks (2002). *Perspectives on European Politics & Society: Party-based Euroscepticism in the Candidate States of Central and Eastern Europe;* SEI Working Paper No 51 (2002); str. 41.

TAGGART, Paul a SZCZERBIAK, Aleks (2003). *Coming in from the Cold? Euroscepticism, Government Participation and Party Positions on Europe.* Journal of Common Market Studies [online]. 2013, 51(1), 17-37.

TAGGART, Paul a SZCZERBIAK, Aleks (2004). *Contemporary Euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe.* European Journal of Political Research 43 (1), s. 1– 27.

VAN ELSAS, Erika a VAN DER BRUG, Wouter (2015). *The changing relationship between left–right ideology and euroscepticism, 1973–2010.* European Union Politics 16(2), 194-215.

9.2 Internetové zdroje

Alliance of European Conservatives and Reformists (2016). Election results 2009 (<http://www.aecr.eu/members/>, 25. 3. 2016).

Archive.org (2016) MEPs of IND/DEM (<https://web.archive.org/web/20090418053159/http://www.europarl.europa.eu/members/exper/t/groupAndCountry/search.do?group=1554&language=EN>, 30. 3. 2016).

Archive.org (2016). Political Platform EFD (<http://web.archive.org/web/20100603215755/http://www.efdgroupp.eu/the-group/political-platform.html>, 1. 4. 2016).

Archive.org (2016). UEN Charter (https://web.archive.org/web/20080305172007/http://www.uengroup.org/about_uen_charter.html, 1. 4. 2016).

Archive.org (2016) Who we are - Our Program (<https://web.archive.org/web/20080615043125/http://indemgroup.eu/16/>, 30. 3. 2016).

BBC (2016). UKIP's alliance in Europe rescued by Polish MEP (<http://www.bbc.com/news/world-europe-29692378>, 5. 4. 2016).

ECR (2014). Syed Kamall: the EU must meet the challenges of the 2050s, not the problems of the 1950s (<https://www.youtube.com/watch?v=aaYvUU9Vaco> , 16. 4.2016)

EFDD Group (2016). Direct Democracy (<http://www.efddgroup.eu/about-us/direct-democracy>, 1. 4. 2016).

EFDD Group (2016). Our Charter (<http://www.efddgroup.eu/about-us/our-charter>, 1. 4. 2016).

Euractiv.com (2009). IndDem / UEN: Eurosceptic Group in the European Parliament (<https://www.youtube.com/watch?v=IL0IFC8g9Zk>, 16. 4.2016)

Euractiv.com (2014). British eurosceptics join forces with out campaign group (<http://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/british-eurosceptics-join-forces-with-out-campaign-group/>, 16. 4. 2016)

Euroactiv (2016). Le Pen's new EU Parliament group to scoop €17.5 million of public money (<http://www.euractiv.com/section/elections/news/le-pen-s-new-eu-parliament-group-to-scoop-17-5-million-of-public-money/>, 27. 3. 2016).

Europe politique (2012). Elections europeennes 2004 (<http://www.europe-politique.eu/elections-europeennes-2004.htm>, 30. 3. 2016).

Europe politique (2012). Le Groupe Europe Libertés Démocratie (ELD) (<http://www.europe-politique.eu/europe-libertes-democratie.htm>, 30. 3. 2016).

European Conservatives and Reformists Group (2012) Pražská deklarace (<http://ecrgroup.eu/cz/?p=2323>; 1. 4. 2016).

European parliament (2009). Election results 2009 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2009.html>, 20. 3. 2016).

European parliament (2016). Election results 2014 (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/election-results-2014.html>, 21. 3. 2016).

European parliament (2016). Members of European Conservatives and Reformists (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4271>, 25. 3. 2016).

European parliament (2016). Members of Europe of Freedom and Direct Democracy (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4276> , 25. 3. 2016).

European parliament (2016). Members of Europe of Nations and Freedom (<http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4907>, 25. 3. 2016).

European People Party (2012). Manifesto 2012 (http://www.epp.eu/files/uploads/2015/09/Manifesto2012_EN.pdf, 6. 4. 2016).

European Parliament (2016). Organization and Rules (<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/20150201PVL00010/Organisation-and-rules>, 16. 4. 2016).

European United Left/Nordic Green Left (2015). WHO WE ARE WHAT WE WORK FOR (http://www.guengl.eu/uploads/publications-documents/EN_web.pdf, 6. 4. 2016).

Movement for a Europe of Nations and Freedom (2015). POLITICAL PLATFORM (<http://www.menleuropa.eu/political-platform/>, 5. 4. 2016).

POLITICO (2016). Farage's EFDD group collapses (<http://www.politico.eu/article/efdd-group-collapses/>, 5. 4. 2016).

POLITICO (2016). How Le Pen did it (<http://www.politico.eu/article/how-le-pen-did-it-fn-enf/>, 5. 4. 2016).

Wikipedia.org (2016). Independence/Democracy (<https://en.wikipedia.org/wiki/Independence/Democracy>, 30. 3. 2016).

Wikipedia.org (2016). Union for Europe of the Nations (https://en.wikipedia.org/wiki/Union_for_Europe_of_the_Nations, 2. 4. 2016).

10 Summary

The purpose of this master thesis is to illuminate the topic of euroscepticism with the focus on political groups in the European Parliament. The thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part describes the development of euroscepticism from beginning to the present. The practical part analyses all eurosceptic political groups in the European Parliament during the last three election periods (2004-2015).

The theoretical part firstly deals with the concept of euroscepticism. Secondly, the description of ideologic causes of euroscepticism follows. The third part is important in terms of choosing between several typologies of euroscepticism to be later used in the practical part. In the fourth part, the history of euroscepticism in the European Parliament is described.

The practical part is dedicated to an analysis of programmes of each eurosceptical group in the European Parliament within the chosen period. Then a comparative method is used in the comparison of the obtained data regarding all chosen eurosceptical groups. The observed groups are UEN (Union for Europe of the Nations), IND/DEM (Independence and Democracy), EFD (Europe of Freedom and Democracy), ECR (European Conservatives and Reformists), EFD2 (Europe of Freedom and Direct Democracy) and NFD (Europe of Nations and Freedom).

The main findings of carrying out the comparison and analysis are especially: the number of eurosceptic MEPs is growing, the eurosceptic groups in the monitored period are right-wing, euroscepticism can not be considered an ideology.

11 Přehled použitých zkratk

AECR - The Alliance of European Conservatives and Reformists (Aliance evropských konzervatistů a reformistů)

AEN – The Alliance of European Nations (Aliance evropských národů)

ADIE – Aliance nezávislých demokratů

ADIEU – Aliance nezávislých demokratů v Evropě

ALDE - Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (Alliance of Liberals and Democrats for Europe)

CP – Conservative party (Konzervativní strana)

ECB – Evropská centrální banka

ECR - The European Conservative and Reformist (Evropští konzervativci a reformisté)

EDU – The European Democratic Union (Evropská demokratická unie)

EFDD – Europe of Freedom and Democracy (Evropa svobody a demokracie)

EFDD² či EFDD – Europe of Freedom and Direct Democracy (Evropa svobody a přímé demokracie)

EKSP - Evropský kulatý stůl průmyslníků

EMU – Evropská měnová unie

ENF – The Europe of Nations and Freedom (Evropa národů a svobody)

EP – Evropský parlament

EPP – The European people party (Evropská lidová strana)

EPP-ED – The European People's Party – European Democrats (Evropská strana lidová - evropští demokraté)

EU – Evropská unie

EUD – EU demokraté

HMU – Hospodářská měnová unie

IND/DEM – Independent and democracy (Nezávislost a demokracie)

JL – The June List (Červnová listina)

LOAS – Lidové ortodoxní shromáždění

LRP – Liga polský rodin

MPE – Většiny pro jinou Evropu

ODS – Občansko-demokratická strana

PiS – Právo a spravedlnost

UEAPME - Evropská unie pro řemeslníky a malý a střední podniky

UEN – Unie pro Evropu národů

UKIP – The UK independent party (Nezávislá strana Spojeného Království)

UNICE - Unie průmyslových a zaměstnavatelských konfederací Evropy (Union of Industrial and Employers Confederations of Europe)

UUP – Ulsterská unionistická strana